

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

06.12.2024 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България в медиите

Президент на Република България

✓ Президентът Радев: Във времена на криза и политическа нестабилност е редно гласът на бизнеса да се чува повече **Държавният глава участва в отбелязването на 28-ата годишнина от основаването на Асоциацията на индустриалния капитал в България**

Във времена на криза и политическа нестабилност е редно гласът на бизнеса да се чува повече. Това заяви президентът Румен Радев в приветствието си по случай 28-ата годишнина от основаването на Асоциацията на индустриалния капитал в България. АИКБ е учредена през 1996 г. и в нея членуват над 10 000 компании, осигуряващи работа на близо 500 000 души. Държавният глава заяви, че от първата година на своя мандат активно работи с асоциацията и изрази високата си оценка за нейните последователни усилия за подобряването на нормативната база, за създаването на по-добра бизнес среда и повишаването на конкурентоспособността на българската икономика. По думите на президента АИКБ е успяла да изгради мост между бизнеса, държавните институции и гражданите. Румен Радев приветства и усилията на асоциацията за изграждането на по-добра свързаност между българското образование и бизнеса и поздрави нейния председател Васил Велев за демонстрираната нетърпимост към институционалните недъзи, които спъват икономическото развитие на страната.

Президентът Радев отбеляза още, че днес Асоциацията на индустриалния капитал в България е важен глас на индустрията, работодателите и работещите и общите им усилията допринасят за устойчивостта на българската икономика, която през тази година отбелязва ръст от 2.4%. „Статистиката ни нарежда сред водещите европейски държави по този показател. Очаква се средният растеж за Европа да бъде 1%“, посочи още държавният глава. Президентът откри и активната международна дейност на АИКБ, както и нейното ефективно взаимодействие с основни европейски институции, което помага за пренасянето на съвременни европейски практики в социално-икономическата среда на България.

Като пример за успешен икономически модел, от който страната ни може да се поучи Румен Радев откри Сингапур, където бе на официално посещение през ноември. „Какви са тайните на този модел? Има много общи неща с това, което и асоциацията иска да направи в българската икономика, а именно – хората са основният ресурс и вложенията в тях са решаващи. Образованието е стратегически приоритет на Сингапур от създаването на държавата“, подчерта президентът Радев и допълни, че азиатската страна е с население колкото България и значително по-малка територия, но е успяла да постигне брутен вътрешен продукт от над 500 милиарда долара и в момента е основен инвеститор за големи регионални страни като Китай и Индия. Като най-важен фактор за развитието на Сингапур държавният глава откри стремежа на страната към гарантиране на просветено и компетентно управление. „Свободна пазарна икономика, облекчена от всякаква бюрокрация, максимално оползотворяване на геостратегическото и географско положение на страната. Ние също имаме такава, но не успяваме да го оползотворим по най-добрия начин“, допълни той.

Президентът Радев окуражи ръководителите на АИКБ да запазят стремежа си към трансформация на българския икономически модел. За приноса на Асоциацията на индустриалния капитал в България за устойчивото икономическо развитие на страната и ползотворното сътрудничество с държавните институции, държавният глава връчи на АИКБ Почетния знак на президента, който бе приет от председателя на Управителния съвет на организацията Васил Велев.

✓ Румен Радев ще удостои с Почетния знак на президента дейци в областта на културата, образованието и науката
На **5 декември**, четвъртък, в Гербовата зала на „Дондуков“ 2 от **14.00 часа** държавният глава Румен Радев ще отличи с Почетния знак на президента дейци в областта на културата, образованието и науката

За неговата активна дейност като общественик, журналист и публицист, посветена на утвърждаването на родната просвета и култура, както и за заслуги към съхраняването на духовните ценности и историческата памет на българския народ и по повод неговата 75-годишнина ще бъде отличен журналистът и председател на Общобългарския комитет „Васил Левски“ Васил Василев.

С Почетен знак на президента ще бъде награден известният български музикант и композитор Васил Петров за значимия му принос към развитието и популяризирането на съвременната българска поп и джаз музика. Отличieto е и по повод неговата 60-годишнина, както и за отбелязването на 30 години творческа кариера.

Виктор Лилов, който е сред най-успешните родни олимпийски състезатели по природни науки, ще бъде удостоен от президента Румен Радев за изключителните му постижения в природните науки и завоювани златни отличия на престижните Международни олимпиади по биология и по химия, както и на Международната Менделеевска олимпиада, с които прославя българската научна школа по света

Владислав Кацарски, основател, продуцент и генерален директор на радио „Брайл ФМ“, ще бъде награден с отличieto за значимия му принос като журналист, поет, писател, драматург и общественик към развитието на съвременната българска култура, както и за неговата цялостна творческа и активна гражданска дейност към интеграцията на хората със зрителни увреждания в България

За значим принос към развитието на Благоевград като културен център, както и за активната му дейност като журналист, публицист и общественик и по повод неговата 70-годишнина Румен Радев ще награди Кирил Пецев

Българската народна певица Руска Стоименова ще бъде отличена с Почетния знак на президента за нейното цялостно творчество и активност в съхраняването на певческата традиция и народните песни от Македонската фолклорна област, както и за заслуги към укрепването и развитието на културното наследство на България.

За значимия ѝ принос като утвърден преподавател по персийски език и учен с високи научни постижения и академични заслуги към развитието на иранистиката в България, както и по повод нейната 90-годишнина, ще бъде отличена д-р Хаджар Фиюзи.

По-късно през деня в **Сатиричния театър „Алеко Константинов“ в София**, държавният глава Румен Радев ще участва в церемонията по случай **28-ата годишнина от основаването на Асоциацията на индустриалния капитал в България.**

АИКБ е основана през 1996 г. и представлява най-голямата организация на работодатели и представители на българския бизнес, като в нея членуват над 10 000 компании, осигуряващи работни места на близо 500 000 души.

[Bulgaria ON AIR](#)

✓ Румен Радев: Във времена на криза гласът на бизнеса трябва да се чува повече

Във времена на криза и политическа нестабилност е редно гласът на бизнеса да се чува повече. Това заяви президентът Румен Радев в приветствието си по случай 28-ата годишнина от основаването на Асоциацията на индустриалния капитал в България. АИКБ е учредена през 1996 г. и в нея членуват над 10 000 компании, осигуряващи работа на близо 500 000 души. Държавният глава заяви, че от първата година на своя мандат активно работи с асоциацията и изрази високата си оценка за нейните последователни усилия за подобряването на нормативната база, за създаването на по-добра бизнес среда и повишаването на конкурентоспособността на българската икономика. По думите на президента **АИКБ е успяла да изгради мост между бизнеса, държавните институции и гражданите.** Румен Радев приветства и усилията на асоциацията за изграждането на по-добра свързаност между българското образование и бизнеса и поздрави нейния председател Васил Велев за демонстрираната нетърпимост към институционалните недъзи, които спъват икономическото развитие на страната.

Президентът Радев отбеляза още, че днес Асоциацията на индустриалния капитал в България е важен глас на индустрията, работодателите и работещите и общите им усилията допринасят за устойчивостта на българската икономика, която през тази година отбелязва ръст от 2.4%.

"Статистиката ни нарежда сред водещите европейски държави по този показател. Очаква се средният растеж за Европа да бъде 1%", посочи още държавният глава. Президентът отвори и активната международна дейност на АИКБ, както и нейното ефективно взаимодействие с основни европейски институции, което помага за пренасянето на съвременни европейски практики в социално-икономическата среда на България.

Президентът Радев окуражи ръководителите на АИКБ да запазят стремежа си към трансформация на българския икономически модел. За приноса на Асоциацията на индустриалния капитал в България за устойчивото икономическо

развитие на страната и ползотворното сътрудничество с държавните институции, държавният глава връчи на АИКБ Почетния знак на президента, който бе приет от председателя на Управителния съвет на организацията Васил Велев.

[АИКБ](#)

✓ Образованието трябва да се изведе като платформа за обединение на България

„Ако днес не започнем решителни реформи, след десет години няма да има кой да работи в България“, заяви Васил Велев, председател на Управителния съвет на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), по време на кръглата маса *„Връзката между образованието и пазара на труда“*, която се проведе днес, 5 декември 2024 г. в София. Събитието привлече вниманието на над 150 представители на държавни институции, браншови и бизнес организации, учебни заведения, професионални гимназии, частни училища, регионалните управления по образование, бизнес организации и синдикати към тревожните данни: близо 50% от учениците отпадат от системата преди да завършат средно образование, а повече от 40% от висшистите работят на позиции, които не изискват висше образование. *„Вместо да бъде източник на висококвалифицирани кадри, България все повече рискува да остане без нужната работна сила. Това е резултат от системна липса на връзка между образованието и нуждите на пазара на труда, която се задълбочава“*, допълни Велев.

Според Националната карта на висшето образование, университетите често предлагат специалности, които не са търсени на пазара на труда. Направления като *„Математика“* и *„Транспортно строителство“*, които генерират специалисти с висока добавена стойност, остават слабо запълнени – съответно 19,5% и 16,8% от наличния капацитет. Същевременно, най-голям брой студенти се обучават в области като *„Социални, стопански и правни науки“*, които не са сред най-търсените от работодателите, и често завършилите остават без работа или заемат позиции за среднисти. Нуждата от технически кадри, инженери и здравни специалисти остава критично висока, като в тези области реализацията е почти пълна – до 95% за медицина например.

Българското образование има нужда от цялостна реформа, чрез която да бъде адаптирано към нуждите на икономиката. Задължително е да се работи върху подобряване на професионалното образование, повишаване на привлекателността на ключови професии и засилване на участието на бизнеса в създаването на учебните програми.

Д-р Илин Димитров - секретар по култура, образование и туризъм на Президента на Република България посочи, че *„Данните са стряскащи и е наложително всички заинтересовани страни да настояваме направените предложения да бъдат взети предвид и от това да произтекат решения и спешни мерки за реформи в образователната ни система“*. Като основни проблеми той посочи ниския дял на образование и грижа в ранна детска възраст в България в сравнение със средния за ЕС, ниското ниво на познавателни и социално-емоционални умения, необходими за училище, както и слабата връзка между науката и пазара на труда.

[Данните, представени от АИКБ](#), подчертават драматични дефицити в образователната система. За последните пет години броят на учениците, получаващи диплома за средно образование, е спаднал с 25%, а тези, които избират професионално образование – с над 50%. От тях над половината са функционално неграмотни според последните международни оценки. Резултатите от теста PISA показват, че 54% от българските ученици не достигат критичния минимум от знания по математика, 53% - по четене и 48% - по природни науки. Демографският спад допълнително задълбочава кризата. През последните три десетилетия броят на новородените е намалял с 34 434 души, а продължаващата емиграция на млади хора свива значително броя на учащите. Тази комбинация от фактори води до драстично намаление на броя на завършващите, което ограничава притока на квалифицирани кадри към пазара на труда.

„Образованието трябва да се изведе като платформа за обединение на България от гледна точка на нейното бъдеще - както на работодателите, така и на социалните партньори, на родителите и на цялото ни общество. Трябва да има обща национална програма за развитие на образованието, съобразена с пазара на труда. В Министерство на образованието и науката работим за това професионалните паралелки да съставляват 60% от всички паралелки, но за да има деца в тях, трябва също да ги рекламираме по-добре като възможност за кариерно развитие пред нашите деца и техните родители“, допълни проф. д-р Цоков, министър на образованието и науката.

Идентифицирани бяха основни проблеми в сферата на образованието. Сред тях са нисък дял на учениците, завършващи средно образование – около 50%; несъответствие между образованието и нуждите на пазара на труда; нужда от популяризиране на професионалното образование, информация и реклама за неговото значение; остарели методи на преподаване и учебни програми; свръхпредлагане във висшето образование и демографски срив.

Според Асоциацията, демографският спад и липсата на адекватни реформи са сред водещите фактори за задълбочаване на кризата. Въпреки усилията за адаптиране на образователните програми към нуждите на бизнеса, системата остава недостатъчно гъвкава, а финансирането на принципа „парите следват ученика“ не стимулира качеството. Според прогнозите на Агенцията по заетостта, през следващите години България ще изпита остър недостиг на специалисти в области като инженерство, строителство и здравеопазване. Съществуващите образователни програми, ориентирани главно към теоретични знания, са далеч от практическите изисквания на трудовия пазар.

„За съжаление, в момента ние се намираме в една много остра структурна несъвместимост между това, което търсят работодателите, и това, което се предлага като работна сила. Искрено вярвам, че само в партньорство можем да търсим решения, защото образователната система и системата на пазара на труда са толкова органично свързани, че те не могат да дават самостоятелни решения, които да не са свързани, както и не могат да компенсират дефицити, възникнали в по-ранен етап“, посочи Наталия Ефремова, заместник-министър на труда и социалната политика. Дискусията постави акцент върху неотложните реформи за удължаване на основното образование и активното участие на бизнеса в управлението на образователните програми, а предложението на АИКБ за въвеждане на задължителна матура по математика получи пълна подкрепа от присъстващите. Участниците се обединиха около необходимостта от въвеждането на задължителна матура по математика след дванадесети клас и от рекламирането на образование по дефицитни специалности - както професионално, така и висше.

Събитието завърши с призив за незабавни действия от страна на институциите, бизнеса и обществото, за да се предотврати задълбочаването на негативните тенденции и да се изгради устойчив мост между образованието и пазара на труда в България. Беше подчертана необходимостта от стратегическо преосмисляне на държавния план-прием както във висшите училища, така и в средното професионално образование.

АИКБ предложи следните спешни реформи:

- Значително намаляване на броя на местата в университетите и насърчаване на приема по търсени от работодателите специалности;
- Активно участие на бизнеса в разработването на учебни програми и съдържание, за да се гарантира, че завършващите са подготвени за реалните изисквания на индустрията;
- Въвеждане на кратки бакалавърски програми от три години за определени специалности, които да осигурят бърз преход към пазара на труда;
- Повишаване на привлекателността на професионалното образование чрез съвместни кампании между институциите и работодателите с фокус върху дуалното обучение, което да комбинира теория с практическа подготовка.

Кръглата маса се проведе в рамките на проекта BG05SFPR002-1.005-0004 „Комплексен подход за осигуряване на мотивирани квалифицирани човешки ресурси“, съфинансиран от ЕСФ+ чрез Програма „Развитие на човешките ресурси 2021 -2027 г.“

В рамките на кръглата маса свои становища изказаха още:

- **Даниела Алексиева** – вицепрезидент на КНСБ;
- **Доц. д-р Валери Апостолов** – конфедерален секретар и председател на синдикат „Висше образование“ към КТ "Подкрепа";
- **Проф. д-р Миглена Темелкова** – председател на Съвета на ректорите в Република България и ректор на Висшето училище по телекомуникации и пощи;
- **Константин Зографов** - заместник - председател на Надзорния съвет на "Индустриален Холдинг България";
- **проф. д-р Елиза Стефанова** – председател на НАОА;
- **Георги Стойчев** - изпълнителен директор на Институт "Отворено общество" и отговарящ за Рейтинговата система на ВУ;
- **Доц. д-р Борислав Великов** - член на Съвета на настоятелите на БАН, на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и на Университета по хранителни технологии, бивш председател на Народното събрание;
- **Чл.-кор. проф. дн инж. Георги Тодоров** – декан на Факултета по индустриални технологии, Технически университет – София;
- **Проф. д-р инж. Сеня Терзиева-Желязкова** - ректор на ХТМУ;
- **Мария Каменова** - председател на БАЧУ;
- **Зорница Русинова** - председател на Икономическия и социален съвет на България;

- **Десислава Алексиева** – председател на УС на Асоциация "Българска книга";
- **Д. ик. н Янка Такева** - председател на Синдиката на българските учители към КНСБ;
- **Петя Евтимова** – председател на Фондация за моделно образование, ръководител на мрежата Рефернет за България и ръководител на проект „Домино“, бивш зам.-министър на образованието, и на труда и социалната политика;
- **Антония Гаврилова** – директор на Колеж по въздушен транспорт „Асен Йорданов“;
- **Надя Кръстева** – преподавател в Софийска математическа гимназия;
- **Кремена Пенева** – изпълнителен директор на ЧСОУ "Св. Георги";
- **Росица Попова** – директор на ПГХВТ „Проф. д-р Г. Павлов“;
- **Проф. д-р инж. Елена Пенева – Златкова** – зам. –ректор на УАСГ.

За повече информация, разгледайте [презентацията на тема: "Проблеми и решения в системата на образованието"](#).

[Euronews Bulgaria](#)

✓ АИКБ: Има недостиг на квалифицирани кадри

Проблемите с човешките ресурси и намирането на квалифицирани кадри, постъпващи на пазара на труда, се задълбочават през последните 5 години. От Асоциацията на индустриалния капитал в България алармират, че проблемът е не само в качествено, но и в количествен аспект.

На българският пазар не достигат почти 250 хил. души. Има доста сериозно разминаване между вижданията на родители и деца за това кои професии са перспективни и всъщност оценката на пазара на труда и професиите от хуманитарния клас, на юристите, на икономистите, на ПР-ите, където децата завършват с високи оценки, всъщност на пазара на труда, биват оценявани с по-ниски заплати, в сравнение с такива търсени специалности като инженери, проектанти, в металообработването, в машиностроенето, в металургията, ако искате, където дори деца с по-ниски резултати в дипломата се реализират много добре на пазара на труда и всъщност получават доста по-високи възнаграждения.

Доц. Милена Ангелова, главен секретар на АИКБ

И допълват, че безработните, завършили социални дейности, туризъм, психология, социология, администрация и управление са много повече като процент от завършилите медицина, математика, металургия и инженерни науки. По думите им- това се случва, защото младите хора търсят по-лесен начин да продължат детството си, а не начин да се реализират пълноценно.

Засега бизнесът се справя с кадри, които са на пенсионна възраст и надпенсионна възраст, но този процес избухва тях извън пазара на труда, а нови липсват и това е сериозен проблем.

Доц. Милена Ангелова, главен секретар на АИКБ

От своя страната, служебният министър на образованието Галин Цоков заяви, че е необходимо създаването на платформа, която да съчетава потребностите на бизнеса с това, което предлага образователната система.

То се променя и от гледна точка на това, че средствата, които се разпределят по ВУЗ-овете се насочват на базата на качество и на реализация на пазара на труда- това е едно революционно постижение. И средствата, които тази година се получиха допълнително на базата на повишеният процент, който трябва да се отдели за висшето образование, той беше фиксиран в Закона 0,9% от БВП се насочиха към ВУЗ-овете именно на базата на тяхното качество.

Галин Цоков

На фона на притеснителните данни, положителни тенденции все пак има. За 10 години с 12% се увеличава броят на младежите, които остават на пазара на труда . От 47% на 61% се повишава процентът на завършилите, които се реализират в тяхната специалност.

[БТА](#)

✓ Недостигът на специалисти е сред първите три проблема, посочени от бизнеса в последните 10 години, каза председателят на АИКБ Васил Велев

Проблемът с човешките ресурси, недостигът на подготвени специалисти с нужното образование и квалификация, е в първите три посочени проблема от бизнеса в последните близо 10 години, а в последните няколко години е на второ място

веднага след проблемите с несигурността, които са в световен мащаб, и върху които не можем да влияем. Това отбеляза председателят на Управителния съвет на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) Васил Велев на кръгла маса "Връзката между образованието и пазара на труда: Изграждане на привлекателни професии и адресиране на текущите предизвикателства - необходими промени и реформи" в София, организирана от Асоциацията.

Велев добави, че трайното справяне с този проблем е свързано с реформи в образованието. Той представи анализ на АИКБ на идентифицирани проблеми в системата на образованието от гледна точка на пазара на труда.

Според него е необходимо представените данни да ни стреснат повече, за да може с повече воля и характер да ускорим реформите, защото иначе след 10 години съвсем няма да има кой да работи в България. Анализът доказва отново, че има зависимост между образованието и стандарта на живот, и ръста на брутния вътрешен продукт (БВП). Данните, които са за 40-годишен период, показват, че колкото по-високо е качеството, мерено чрез обективни оценки от тестове, толкова по-висок е средният ръст на БВП, отбеляза Велев.

Той цитира данни от 2022 г. от резултатите от участието ни в Програмата за международно оценяване на учениците PISA, провеждани сред деветокласниците, като коментира, че те са плачевни и се влошават, а това са хората, които идват на входа на висшите училища и на входа на пазара на труда.

В ЕС сме на предпоследно място по резултати от тестовете по трите направления, след нас е Кипър, и сме между Монголия и Молдова измежду всички страни, които полагат този тест, много под средното за ОИСР, отбеляза Велев. Спрямо средното за ОИСР България се представя не спрямо върховите постижения, а спрямо средното - имаме два пъти повече двойкаджии по математика, четене и наука и три пъти по-малко отличници по математика, три пъти по-малко по четене, 3,5 пъти по-малко по наука, което е тъжно да го гледаме, коментира Велев. Той добави още, че въпреки това за всеки завършил средно образование има по две места за първи курс във висшите училища у нас - въпреки че половината са двойкаджии в 9 клас, а голяма част от тях не завършват средно образование.

✓ Образованието трябва да се изведе като платформа за обединение на България, каза министър Галин Цоков

Образованието трябва да се изведе като платформа за обединение на България, не само на политическите партии, защото в работата си с депутати от различните парламентарни групи виждаме единство в тяхното мнение за образованието, но и в платформа за обединение на България от гледна точка на нейното бъдеще - както на работодателите, така и на социалните партньори, на родителите и на цялото ни общество. Това каза служебният министър на образованието и науката проф. Галин Цоков на кръглата маса на тема "Връзката между образованието и пазара на труда: Изграждане на привлекателни професии и адресиране на текущите предизвикателства - необходими промени и реформи".

[Форумът се организира от Асоциацията на индустриалния капитал в България.](#)

Да направим или поне да се опитаме да направим нещо, което правят вече десетки страни в света - едни цялостни програми, концепции за развитие на образованието, каза министър Цоков. Той говори за няколко неща, които екипът на Министерството на образованието и науката се е опитал да направи през тази една година и половина, и които са особено важни за днешния разговор и дискусия.

На първо място съвременните образователни системи търсят много различни решения да свържат образованието с пазара на труда, защото съвременният пазар на труда е изключително динамичен, каза министър Галин Цоков. Той отбеляза, че може да се приемат, например повече студенти или специалисти на средно ниво в областта на информационните технологии, но когато завършат след пет години, дали ще има толкова работни места за информатици. Развитието на изкуствения интелект няма ли да доведе до това, че там ще останат много по-малко хора, отколкото психолози, например са нужни на нашето общество, каза министърът.

По думите му динамичният пазар на труда е много голям в момента и много сериозно се променя динамиката на труда, и съвременните образователни системи правят нещо различно, което и ние, като общество, трябва да приемем, че това е концепцията за развитие на нашето образование. То да бъде компетентностно ориентирано, да бъде ориентирано към формиране на умения за живота, на компетентности, на ключови умения, както вече 10-15 години го има този процес в други образователни системи. Това до голяма степен ще даде възможност за много по-голяма гъвкавост и динамичност в подготовката на различни кадри за пазара на труда, защото сериозно учените говорят, че поколението алфа, което в момента е в училище, то ще упражнява минимум две-три професии в своя път. Няма да има вече учене за цял живот - независимо дали ще е в професионалната гимназия или в университета. За да може да има учене, което е динамично и адаптивно, тези деца трябва да имат изградени ключови умения, да могат да се справят и бързо да овладеят определени професионални знания във всяка област, каза министър Галин Цоков. И добави, че към това се насочват съвременните образователни системи.

Като общество, трябва да приемем, че наистина образованието е нещо, което може да развие България и да даде едно по-добре бъдеще на нашите деца тук - в страната. Този разговор трябва да бъде на високо обществено и национално ниво - как да променим нашата образователна система, да я направим по-компетентно ориентирана, как да ориентираме учебното ни съдържание, за да не губят децата мотивация, интерес към математиката, към природните науки, заяви министър Галин Цоков и цитира данни от вчерашното международно изследване TIMSS от 2023 г., в което нашите четвъртокласници се представят много добре.

Според министъра трябва да има обща национална програма за развитие на образованието, съобразена с пазара на труда. [България за трети път участва в международното изследване TIMSS](#) и резултатите са най-добрите резултати по математика в сравнение с 2015 и 2019 г., и средният резултат на българските ученици в четвърти клас е 530 точки. По природни науки, които обхващат знания и умения, свързани с физика, химия, география, биология, средният резултат на българските ученици в четвърти клас също е 530 точки. Той е с 9 точки по-висок от предното изследване през 2019 г., каза вчера служебният министър на образованието и науката проф. Галин Цоков, представяйки резултатите на четвъртокласниците ни според международното изследване TIMSS от 2023 г.

Проучването е с фокус математика и природни науки, и е проведено в 59 държави. То се прави на всеки четири години от 1995 г. насам, а през 2023 г. България участва за трети пореден път. Проучването в нашата страна обхваща 4103 ученици от 153 училища в страната, както и техните 232 учители и родителите на 4073 от тях.

✓ Shortage of Professionals Is Among Businesses' Top Three Problems in Last 10 Years - Bulgarian Industrial Capital Association
Vassil Velev, Chairman of the Governing Board of the Bulgarian Industrial Capital Association (BICA), Thursday said the human resource problem, the shortage of professionals with the right education and qualifications, has been among the top three problems cited by businesses in the last 10 years or so. In the last few years, it has been second only to the worldwide problem of insecurity. He talked at a roundtable on the link between education and the labour market, with a focus on the necessary reforms, organized by BICA.

Velev said the lasting solution to this problem requires reforms in education. He presented BICA's analysis of problems in the education system from a labour market perspective.

In his view, the cited data should spur action to step up reforms, or else there will be no one working in Bulgaria in ten years. The analysis demonstrates once again the correlation between education, living standards and GDP growth. The data, which cover over 40 years, show that the higher the quality of education measured by objective test scores, the higher the average GDP growth, said Velev.

He cited data for 2022 based on Bulgaria's participation in the OECD's Programme for International Student Assessment (PISA), conducted among ninth-graders, and commented that they are deplorable and are getting worse. Those are the people who go to university or enter the labour market once they finish secondary school, he said.

✓ АОБР: Компенсации за цените на електрическата енергия от 1 януари 2025 година

Цената на електрическата енергия през м. ноември 2024 г. е 328,09 лв./MWh – най-високото равнище от началото на годината и втората най-висока цена на електрическата енергия в Европейския съюз, само на 28 цента под румънската.

Единственият механизъм, който спаси бизнеса от масови спирания на производството, не само през ноември, а и през второто полугодие на 2024 г. беше Програмата за компенсиране на разходите за електрическа енергия за небитовите крайни клиенти. Механизмът се доказва като работещ в случаите на екстремни ценови равнища на пазара на електрическа енергия, като при нормално функциониращ пазар не се налага компенсиране.

Очакванията са неблагоприятната конюнктура на пазара на електрическа енергия да продължи и през идните месеци, тъй като фундаменталните фактори – недостатъчна свързаност на електроенергийните пазари в Европа, ниски водни количества в региона, слабо производство от слънце и вятър, не са се изменили. Към това се добавя и значителен ръст на цените на природния газ, предизвикан от по-висока от очакваната консумация в Европа. Нито една от тези причини не може да бъде управлявана от крайните потребители.

Целият регион, вкл. България, изпитва сериозен дефицит на електроенергия – само за ноември България, Румъния и Унгария са внесли общо почти 2300 GWh. На този фон износният капацитет към Украйна е увеличен от началото на декември, нейната енергийна инфраструктура продължава да бъде разрушавана, а през зимните месеци износът към Украйна ще окаже допълнителен натиск на дефицитния пазар в Югоизточна Европа. Това ще доведе до допълнителен ръст на цените.

Освен това, в България на практика 100% от електрическата енергия се продава на спотови или индексирани към спотовите цени. На този фон е невъзможно да се правят дългосрочни прогнози за цените на електрическата енергия. Това е пагубно за преработваща промишленост, като ефектите са особено тежки за енергоинтензивните производители. Спадът на поръчките, 20-те поредни месеца на отрицателен индекс на промишленото производство, намаляването на износа и забавянето на икономиката на основния ни търговски партньор и пазар – Германия, в комбинация с високи цени на енергията са опустошителни за промишлеността в страната. Спирането на предприятия ще е катастрофално за икономическия ръст, безработицата, социалната система, овладяването на инфлацията и целите за присъединяване към Евророната.

Вече се виждат първите признаци на промишлената катастрофа – няколко средни предприятия затварят безвъзвратно врати, а по данни на Агенцията по заетостта близо 5000 души са съкратени. Най-мрачните прогнози на работодателите са на път да се сбъднат.

Това ще удари и приходите в хазната, защото ще намалеят приходите от преки и косвени данъци и осигуровки.

Тежкия удар върху промишлеността все още може да бъде омекотен като се ограничат последиците от неблагоприятната конюнктура.

Това може да стане единствено с удължаване на компенсаторния механизъм в настоящия му вид и през 2025 г.

Поради това настояваме в Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. да бъде запазен § 3 от преходните и заключителните разпоредби относно направата на целеви вноски във ФСЕС от страна на производителите на електрическа енергия, действал в бюджетите за 2023 г. и 2024 г. Действието на тавана на приходите на производителите следва да продължи да се прилага през цялата календарна 2025 г.

Запазването на § 3 трябва да бъде последвано и от включването на нов § 4, който изрично да задължи Министерския съвет да приеме Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 януари 2025 г. до 31 декември 2025 г., която да бъде финансирана от целевите вноски на производителите. Следва тези целеви вноски да бъдат използвани единствено за компенсиране на цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти.

Положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика. Единствено спешни и навременни мерки от страна на изпълнителната власт могат да смекчат последиците на прага на очакваната тежка зима.

[Glasove](#)

✓ АИКБ: Образованието трябва да се изведе като платформа за обединение на България

„Ако днес не започнем решителни реформи, след десет години няма да има кой да работи в България“, заяви Васил Велев, председател на Управителния съвет на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), по време на кръглата маса „Връзката между образованието и пазара на труда“, която се проведе днес, 5 декември 2024 г. в София.

Събитието привлече вниманието на над 150 представители на държавни институции, браншови и бизнес организации, учебни заведения, професионални гимназии, частни училища, регионалните управления по образование, бизнес организации и синдикати към тревожните данни: близо 50% от учениците отпадат от системата преди да завършат средно образование, а повече от 40% от висшестите работят на позиции, които не изискват висше образование. „Вместо да бъде източник на висококвалифицирани кадри, България все повече рискува да остане без нужната работна сила. Това е резултат от системна липса на връзка между образованието и нуждите на пазара на труда, която се задълбочава“, допълни Велев. Според Националната карта на висшето образование университетите често предлагат специалности, които не са търсени на пазара на труда. Направления като „Математика“ и „Транспортно строителство“, които генерират специалисти с висока добавена стойност, остават слабо запълнени – съответно 19,5% и 16,8% от наличния капацитет. Същевременно, най-голям брой студенти се обучават в области като „Социални, стопански и правни науки“, които не са сред най-търсените от работодателите, и често завършилите остават без работа или заемат позиции за среднисти. Нуждата от технически кадри, инженери и здравни специалисти остава критично висока, като в тези области реализацията е почти пълна – до 95% за медици например.

Българското образование има нужда от цялостна реформа, чрез която да бъде адаптирано към нуждите на икономиката. Задължително е да се работи върху подобряване на професионалното образование, повишаване на привлекателността на ключови професии и засилване на участието на бизнеса в създаването на учебните програми.

Д-р Илин Димитров - секретар по култура, образование и туризъм на Президента на Република България посочи, че „Данните са стряскащи и е наложително всички заинтересовани страни да настояваме направените предложения да бъдат

взети предвид и от това да произтекат решения и спешни мерки за реформи в образователната ни система“. Като основни проблеми той посочи ниския дял на образование и грижа в ранна детска възраст в България в сравнение със средния за ЕС, ниското ниво на познавателни и социално-емоционални умения, необходими за училище, както и слабата връзка между науката и пазара на труда.

Данните, представени от АИКБ, подчертават драматични дефицити в образователната система. За последните пет години броят на учениците, получаващи диплома за средно образование, е спаднал с 25%, а тези, които избират професионално образование – с над 50%. От тях над половината са функционално неграмотни според последните международни оценки. Резултатите от теста PISA показват, че 54% от българските ученици не достигат критичния минимум от знания по математика, 53% - по четене и 48% - по природни науки. Демографският спад допълнително задълбочава кризата. През последните три десетилетия броят на новородените е намалял с 34 434 души, а продължаващата емиграция на млади хора свива значително броя на учащите. Тази комбинация от фактори води до драстично намаление на броя на завършващите, което ограничава притока на квалифицирани кадри към пазара на труда.

„Образованието трябва да се изведе като платформа за обединение на България от гледна точка на нейното бъдеще - както на работодателите, така и на социалните партньори, на родителите и на цялото ни общество. Трябва да има обща национална програма за развитие на образованието, съобразена с пазара на труда. В Министерство на образованието и науката работим за това професионалните паралелки да съставляват 60% от всички паралелки, но за да има деца в тях, трябва също да ги рекламираме по-добре като възможност за кариерно развитие пред нашите деца и техните родители“ допълни проф. д-р Цоков, министър на образованието и науката.

Идентифицирани бяха основни проблеми в сферата на образованието. Сред тях са нисък дял на учениците, завършващи средно образование – около 50%; несъответствие между образованието и нуждите на пазара на труда; нужда от популяризиране на професионалното образование, информация и реклама за неговото значение; остарели методи на преподаване и учебни програми; свръхпредлагане във висшето образование и демографски срив.

Според Асоциацията демографският спад и липсата на адекватни реформи са сред водещите фактори за задълбочаване на кризата. Въпреки усилията за адаптиране на образователните програми към нуждите на бизнеса, системата остава недостатъчно гъвкава, а финансирането на принципа „парите следват ученика“ не стимулира качеството. Според прогнозите на Агенцията по заетостта през следващите години България ще изпита остър недостиг на специалисти в области като инженерство, строителство и здравеопазване. Съществуващите образователни програми, ориентирани главно към теоретични знания, са далеч от практическите изисквания на трудовия пазар.

„За съжаление, в момента ние се намира в една много остра структурна несъвместимост между това, което търсят работодателите, и това, което се предлага като работна сила. Искрено вярвам, че само в партньорство можем да търсим решения, защото образователната система и системата на пазара на труда са толкова органично свързани, че те не могат да дават самостоятелни решения, които да не са свързани, както и не могат да компенсират дефицити, възникнали в по-ранен етап“, посочи Наталия Ефремова, заместник-министър на труда и социалната политика.

Дискусията постави акцент върху неотложните реформи за удължаване на основното образование и активното участие на бизнеса в управлението на образователните програми, предложението на АИКБ за въвеждане на задължителна матура по математика получи пълна подкрепа от присъстващите. Участниците се обединиха около необходимостта от въвеждането на задължителна матура по математика след дванадесети клас и от рекламирането на образование по дефицитни специалности - както професионално, така и висше.

Събитието завърши с призив за незабавни действия от страна на институциите, бизнеса и обществото, за да се предотврати задълбочаването на негативните тенденции и да се изгради устойчив мост между образованието и пазара на труда в България. Беше подчертана необходимостта от стратегическо преосмисляне на държавния план-прием както във висшите училища, така и в средното професионално образование. АИКБ предложи спешни реформи:

- Значително намаляване на броя на местата в университетите и насърчаване на приема по търсени от работодателите специалности;
- Активно участие на бизнеса в разработването на учебни програми и съдържание, за да се гарантира, че завършващите са подготвени за реалните изисквания на индустрията;
- Въвеждане на кратки бакалавърски програми от три години за определени специалности, които да осигурят бърз преход към пазара на труда;

- Повишаване на привлекателността на професионалното образование чрез съвместни кампании между институциите и работодателите с фокус върху дуалното обучение, което да комбинира теория с практическа подготовка.

Кръглата маса се проведе в рамките на проекта BG05SFPR002-1.005-0004 „Комплексен подход за осигуряване на мотивирани квалифицирани човешки ресурси“, съфинансиран от ЕСФ+ чрез Програма „Развитие на човешките ресурси 2021 -2027 г.“

В рамките на кръглата маса свои становища изказаха още:

- **Даниела Алексиева** – вицепрезидент на КНСБ;
- **Доц. д-р Валери Апостолов** – конфедерален секретар и Председател на синдикат „Висше образование“ към КТ Подкрепа;
- **Проф. д-р Миглена Темелкова** – председател на съвета на ректорите в Република България и ректор на Висшето училище по телекомуникации и пощи;
- **Константин Зографов** - заместник - председател на Надзорния съвет на "Индустиален Холдинг България";
- **проф. д-р Елиза Стефанова** – председател на НАОА;
- **Георги Стойчев** - изпълнителен директор на Институт "Отворено общество" и отговарящ за Рейтинговата система на ВУ;
- **Доц. д-р Борислав Великов** - член на Съвета на настоятелите на БАН, на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и на Университета по хранителни технологии, бивш председател на Народното събрание;
- **Чл.-кор. проф. дн инж. Георги Тодоров** – декан на Факултета по индустриални технологии, Технически университет – София;
- **Проф. д-р инж. Сеня Терзиева-Желязкова** - ректор на ХТМУ;
- **Мария Каменова** - председател на БАЧУ;
- **Зорница Русинова**- председател на Икономическия и социален съвет на България;
- **Десислава Алексиева** – председател на УС на Асоциация българска книга;
- **Д. ик. н Янка Такева** - председател на Синдиката на българските учители към КНСБ;
- **Петя Евтимова** – председател на Фондация за моделно образование, ръководител на мрежата Рефернет за България и ръководител на проект „Домино“, бивш зам. -министър на образованието и на труда и социалната политика;
- **Антония Гаврилова** – директор на Колеж по въздушен транспорт „Асен Йорданов“;
- **Надя Кръстева** – преподавател в Софийска математическа гимназия;
- **Кремена Пенева** – изпълнителен директор на ЧСОУ "Св. Георги", "Св. Георги“;
- **Росица Попова** – директор на ПГХВТ „Проф. д-р Г. Павлов“
- **Проф. д-р инж. Елена Пенева – Златкова** – зам. –ректор на УАСГ.

[Банкеръ](#)

✓ Бизнесът настоява за стимулиране на младите да избират инженерните специалности

Държавният план прием и в средното и във висшето образование трябва да бъде обвързан с потребностите на трудовия пазар. За целта обаче трябва да бъде изготвена прогноза на базата на това какви специалисти ще са необходими в перспектива напред във времето, заяви образователният министър [Галин Цоков](#).

Министерството на труда и социалната политика работят по национална карта за това, което ще се търси като професии в бъдещето, включително изчезващите и променящи се работни места.

Децата, въпреки високите си постижения по математика, отказват да изучават природни науки, каза професор Сеня Терзиева, ректор на Химикотехнологичния и металургичен университет.

Синдикатите предлагат да бъдат обмислени административни облекчения и данъчни стимули за работодателите, които се ангажират да съдействат на бизнеса в [дуалното обучение](#).

За първи път от предстоящата учебна година, в университетите ще се осъществява дуално обучение, съобщи министърът на образованието Галин Цоков по време на дискусия за подготовката на квалифицирани кадри за пазара на труда.

Цел на министерството е процентът на професионалните паралелки в средните училища да надхвърли 60, допълни образователният министър.

Анализ на Асоциацията на индустриалния капитал показва, че колкото по-високо е качеството на образованието, толкова по-висок е БВП, посочи председателят Васил Велев.

Бизнесът настоява, освен да бъдат ограничени бройките за обучение в университетите, младите хора да бъдат стимулирани да избират инженерните специалности, които са и най-дефицитни на пазара на труда. Специалисти липсват в индустрията, във високотехнологичните специалности, както и за ядрените мощности.

Business.dir.bg

✓ Стряскащи данни за дефицита на кадри, след 10 г. няма да има кой да работи в България

Проблемът с човешките ресурси, недостигът на подготвени специалисти с нужното образование и квалификация, е в първите три посочени проблема от бизнеса в последните близо 10 години, а в последните няколко години е на второ място веднага след проблемите с несигурността, които са в световен мащаб, и върху които не можем да влияем. Това отбеляза **председателят на Управителния съвет на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) Васил Велев** на кръгла маса "Връзката между образованието и пазара на труда: Изграждане на привлекателни професии и адресиране на текущите предизвикателства - необходими промени и реформи" в София, организирана от Асоциацията, предаде БТА.

Велев добави, че трайното справяне с този проблем е свързано с реформи в образованието. Той представи анализ на АИКБ на идентифицирани проблеми в системата на образованието от гледна точка на пазара на труда.

Според него е необходимо представените данни да ни стреснат повече, за да може с повече воля и характер да ускорим реформите, защото иначе след 10 години съвсем няма да има кой да работи в България. Анализът доказва отново, че има зависимост между образованието и стандарта на живот, и ръста на брутният вътрешен продукт (БВП). Данните, които са за 40-годишен период, показват, че колкото по-високо е качеството, мерено чрез обективни оценки от тестове, толкова по-висок е средният ръст на БВП, отбеляза Велев.

Той цитира данни от 2022 г. от резултатите от участието ни в Програмата за международно оценяване на учениците PISA, провеждани сред деветокласниците, като коментира, че те са плачевни и се влошават, а това са хората, които идват на входа на висшите училища и на входа на пазара на труда.

В ЕС сме на предпоследно място по резултати от тестовете по трите направления, след нас е Кипър, и сме между Монголия и Молдова измежду всички страни, които полагат този тест, много под средното за ОИСР, отбеляза Велев. Спрямо средното за ОИСР България се представя не спрямо върховите постижения, а спрямо средното - имаме два пъти повече двойкаджии по математика, четене и наука и три пъти по-малко отличници по математика, три пъти по-малко по четене, 3,5 пъти по-малко по наука, което е тъжно да го гледаме, коментира Велев. Той добави, че въпреки това за всеки завършил средно образование има по две места за първи курс във висшите училища у нас и въпреки че половината са двойкаджии в 9 клас, а голяма част от тях не завършват средно образование.

Според данните, завършилите професионално образование от 2018 г. са намалели с една трета - от 23 000 до 15 300 през 2024 г. Завършилите средно образование намаляват с 20 процента, намаляват и завършилите основно образование с около 15 процента. От АИКБ отчитат също, че достатъчно млади хора не завършват професионално образование, както и че самата структура на професионалното образование не е добра и не съответства в достатъчна степен на търсенето и на пазара на труда, на заетостта днес и заетостта в динамика утре. Затова от АИКБ смятат, че е необходимо да се популяризира професионалното образование у нас, да има обществено-комуникационни кампании, които да се проведат от държавата и бизнеса, а също и да се популяризират модели, за да може повече и по-способни млади хора да бъдат насочени към специалности, необходими на пазара на труда.

Велев цитира и данни за съотношение на завършилите средно образование и държавния план прием. В последните три години съвпада броят на завършилите с държавния план прием в държавните училища. За учебната година 2023/24 от 39 556 завършили средно образование, 4000 заминават да учат в чужбина. Освен държавния план прием, като се прибави и платеното висше образование в държавните университети и частните университети, данните показват, че има 70 672 места за първокурсници при два пъти по-малко възможни кандидати от завършилите средно образование или на един кандидат-студент има две места в първи курс, при положение и че половината в 9 клас са двойкаджии. Велев коментира, че тази ситуация беше започнала да се променя към по-добро във времето, като даде примери, че от 2015 г. до 2020 г. държавният план прием се редуцира от 58 000 на 38 600 като запълняемост, неговото изпълнение се повиши от 85 процента на 96

процента. Той беше реструктуриран в съответствие с потребностите на пазара, бяха намалени специалностите, които са по-малко търсени и където недостигът е много по-малък, за сметка на тези, които са търсени и има голям недостиг - социалните, стопанските и правни науки бяха намалени, а техническите, медицинските, природо-математическите бяха увеличени или запазени. След 2020 г. обаче тръгнахме да разваляме постигнатото и в момента сме се върнали там, където бяхме преди тези усилия, отбеляза Велев.

Представените от АИКБ данни показват още, че капацитетът на висшите училища у нас да обучават студенти през 2024 г. е 418 000, а обучаваните студенти са 182 000 и запълняемостта на капацитета е 43,7 процента. От тях се дипломират 121 000, от които 104 000 остават на работа в България, а от тях на позиции, изискващи висше образование, са 63 000. Поддържахме капацитет за 418 000, данъкоплатците плащат за толкова, а получават продукцията за 63 000, обобща Велев.

Данните отчитат, че тези, които завършват медицина, математика, инженерни науки се реализират на позиции, изискващи висше образование в много по-голяма степен от тези, които завършват администрация и управление, икономика, туризъм. Макар и да е по-малка безработицата сред висшистите, се вижда, че безработните, завършили социални дейности, туризъм, психология, социология, администрация и управление са много повече като процент от завършилите медицина, математика, металургия, инженерни науки, посочи Васил Велев. Той добави също, че имаме много повече социални, стопански и правни науки, тези, които не се реализират на позиции, изискващи висше образование и сред които безработните са повече, и по-малко от тези, които са търсени и се реализират добре - технически науки, природни науки.

Анкета сред работодатели за търсените специалисти със средно професионално образование за 2025 г., цитирана от Велев, показва, че най-много са за архитектура, строителство, техника, производство и преработка.

В анализа на АИКБ членовете на организацията формулират десет въпроса, важни за дискусия по проблемите на образованието у нас. Сред тях са как да направим така, че план-приемът и структурата на заетостта в България да вървят успоредно, а не да се пресичат, необходима ли е промяна или надграждане на принципа на финансиране на образованието "парите следват ученика и студента".

Поставя се също въпросът за капацитета на висшите училища. Посочвайки, че това се сблъсква и с автономията на университетите, Велев каза, че от Асоциацията са отправили препоръки България да се разглежда като един регион. Това е важно, за да се затворят вратичките за откриване на нови и нови филиали и висши училища в малка България, при условие, че вече има толкова много, че в над 95 процента от тях няма никакъв конкурс, приема се с тройки от дипломите, ако останат свободни места, аргументира се Велев.

Други въпроси, които задават членовете на АИКБ, са как младежите да се насочат към техническите науки от по-ранна възраст и повече от тях да открият в себе си способности и интерес към науката, техниката и математиката. В това отношение задължителна матура по математика решение ли е или трябва да се търсят други стимули за насочване към инженерните индустрии и технологиите, посочват от АИКБ.

Важно е да се обсъди също въпросът за полагане на труд след 14-годишна възраст по време на задължителен стаж, което да донесе както практическо обучение, така и да се постигне възпитателен ефект чрез труда, както и дали учебната година трябва да се удължи, като започне от 1-ви септември.

Други въпроси, поставени от АИКБ, са за мястото на бизнеса в управлението на образованието у нас - при формиране на план приема, програмите и специалностите, при оценяване на резултатите. Велев посочи, че има система за договори с работодателите, която не работи добре. По думите му очевидно трябва да се направи нещо и повече такива договори да се сключват между студенти и предприятия. От АИКБ питат още трябва ли да има безплатно висше образование за всички или трябва да има за тези, които са търсени на пазара на труда, не просто безплатно, а допълнителни стимули за насочване на повече млади хора; бакалавърската степен за някои специалности може ли да стане след тригодишно обучение; трябва ли да има 12 клас, за да се завършва средно образование.

[АОБР](#)

✓ АОБР настоява за компенсации за цените на електрическата енергия от 1 януари 2025 година

Цената на електрическата енергия през м. ноември 2024 г. е 328,09 лв./MWh – най-високото равнище от началото на годината и втората най-висока цена на електрическата енергия в Европейския съюз, само на 28 цента под румънската.

Единственият механизъм, който спаси бизнеса от масови спирания на производството, не само през ноември, а и през второто полугодие на 2024 г. беше Програмата за компенсиране на разходите за електрическа енергия за небитовите крайни клиенти. Механизмът се доказа като работещ в случаите на екстремни ценови равнища на пазара на електрическа енергия, като при нормално функциониращ пазар не се налага компенсиране.

Очакванията са неблагоприятната конюнктура на пазара на електрическа енергия да продължи и през идните месеци, тъй като фундаменталните фактори – недостатъчна свързаност на електроенергийните пазари в Европа, ниски водни количества в региона, слабо производство от слънце и вятър, не са се изменили. Към това се добавя и значителен ръст на цените на природния газ, предизвикан от по-висока от очакваната консумация в Европа. Нито една от тези причини не може да бъде управлявана от крайните потребители.

Целият регион, вкл. България, изпитва сериозен дефицит на електроенергия – само за ноември България, Румъния и Унгария са внесли общо почти 2300 GWh. На този фон износният капацитет към Украйна е увеличен от началото на декември, нейната енергийна инфраструктура продължава да бъде разрушавана, а през зимните месеци износът към Украйна ще окаже допълнителен натиск на дефицитния пазар в Югоизточна Европа. Това ще доведе до допълнителен ръст на цените.

Освен това, в България на практика 100% от електрическата енергия се продава на спотови или индексирани към спотовите цени. На този фон е невъзможно да се правят дългосрочни прогнози за цените на електрическата енергия. Това е пагубно за преработваща промишленост, като ефектите са особено тежки за енергоинтензивните производители. Спадът на поръчките, 20-те поредни месеца на отрицателен индекс на промишленото производство, намаляването на износа и забавянето на икономиката на основния ни търговски партньор и пазар – Германия, в комбинация с високи цени на енергията са опустошителни за промишлеността в страната. Спирането на предприятия ще е катастрофално за икономическия ръст, безработицата, социалната система, овладяването на инфлацията и целите за присъединяване към Евроразона.

Вече се виждат първите признаци на промишлената катастрофа – няколко средни предприятия затварят безвъзвратно врати, а по данни на Агенцията по заетостта близо 5000 души са съкратени. Най-мрачните прогнози на работодателите са на път да се сбъднат.

Това ще удари и приходите в хазната, защото ще намалеят приходите от преки и косвени данъци и осигуровки.

Тежкия удар върху промишлеността все още може да бъде омекотен като се ограничат последиците от неблагоприятната конюнктура.

Това може да стане единствено с удължаване на компенсаторния механизъм в настоящия му вид и през 2025 г.

Поради това настояваме в Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. да бъде запазен § 3 от преходните и заключителните разпоредби относно направата на целеви вноски във ФСЕС от страна на производителите на електрическа енергия, действал в бюджетите за 2023 г. и 2024 г. Действието на тавана на приходите на производителите следва да продължи да се прилага през цялата календарна 2025 г.

Запазването на §3 трябва да бъде последвано и от включването на нов §4, който изрично да задължи Министерския съвет да приеме Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 януари 2025 г. до 31 декември 2025 г., която да бъде финансирана от целевите вноски на производителите. Следва тези целеви вноски да бъдат използвани единствено за компенсиране на цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти.

Положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика. Единствено спешни и навременни мерки от страна на изпълнителната власт могат да смекчат последиците на прага на очакваната тежка зима. Повече информация ще откриете [тук](#).

[БНР](#)

✓ Писмо до властта: Положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика

Бизнесът настоява да бъде удължено действието на програмата за компенсиране на разходите за електроенергия и през следващата година.

В писмо до Министерския съвет и до министрите на финансите и на енергетиката, от работодателските организации посочват, че само благодарение на въпросния механизъм е предотвратено масово спиране на производства, тъй като цената на тока, който купуват от свободния пазар, е достигнал през ноември най-високото си ниво от началото на годината. Работодателите настояват за компенсаторен механизъм и през 2025 година, като се мотивират с дефицита на електроенергия в целия регион. Само през ноември България, Румъния и Унгария са внесли общо 2300 гигаватчаса ток.

Очакванията са неблагоприятната тенденция на недостиг да се запази и през следващите месеци заради ограниченото производство, поскъпването на природния газ и по-високата консумация в Европа.

Износът към Украйна ще окаже допълнителен натиск на дефицитния пазар в Югоизточна Европа, което ще увеличи цените. Това са само част от аргументите на бизнеса, с които настоява финансовата подкрепа от държавата да продължи и до края на следващата година за сметка на целевите вноски на производителите на електрическа енергия във фонд "Сигурност на електроенергийната система".

Практиката досега е с тези пари да се покрива разликата между тавана от 200 лв. на мегаватчас до размера на борсовата цена.

Писмото до властта завършва с предупреждението, че положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика.

3e-news.net

✓ Бизнесът настоява компенсациите за високите цени на електроенергията да останат в сила и през 2025 г.

Асоциацията на организациите на българските работодатели (АОБР) настоява компенсациите за високите цени на електроенергията да продължат да действат и през 2025 г., тъй като тази зима се очаква силно поскъпване, а "положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика".

АОБР настоява с проекта на държавен бюджет за догодина изрично да се задължи Министерският съвет да приеме Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 януари 2025 г. до 31 декември 2025 г., която да бъде финансирана от целевите вноски на производителите. Следва тези целеви вноски да бъдат използвани единствено за компенсиране на цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти, посочват от Асоциацията, цитирани от БТА.

"Настояваме в Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. да бъде запазен § 3 от преходните и заключителните разпоредби относно направата на целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система" (ФСЕС) от страна на производителите на електрическа енергия, действал в бюджетите за 2023 г. и 2024 г. Действието на тавана на приходите на производителите следва да продължи да се прилага през цялата календарна 2025 г.", пишат работодателите в писмо, изпратено до служебните премиер и министри на финансите и енергетиката за компенсациите за цените на електрическата енергия от 1 януари 2025 г.

Писмото е подписано от Кирил Домусчиев, председател на Управителния съвет на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) и ротационен председател на АОБР за 2024 г., по поръчение на Асоциацията на индустриалния капитал в България, Българската стопанска камара, Българската търговско-промишлена палата и КРИБ и е получено днес в БТА.

От Асоциацията предупреждават, че положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика. Единствено спешни и навременни мерки от страна на изпълнителната власт могат да смекчат последиците на прага на очакваната тежка зима, смятат работодателите.

Очакванията са неблагоприятната конюнктура на пазара на електрическа енергия да продължи и през идните месеци, тъй като фундаменталните фактори - недостатъчна свързаност на електроенергийните пазари в Европа, ниски водни количества в региона, слабо производство от слънце и вятър, не са се изменили, посочват от АОБР и изтъкват, че към това се добавя и значителен ръст на цените на природния газ, предизвикан от по-висока от очакваната консумация в Европа. Нито една от тези причини не може да бъде управлявана от крайните потребители, е мнението на работодателите.

"Целият регион, вкл. България, изпитва сериозен дефицит на електроенергия - само за ноември България, Румъния и Унгария са внесли общо почти 2300 гигаватчаса (GWh). На този фон износният капацитет към Украйна е увеличен от началото на декември, нейната енергийна инфраструктура продължава да бъде разрушавана, а през зимните месеци износът към Украйна ще окаже допълнителен натиск на дефицитния пазар в Югоизточна Европа", посочва АОБР. Според организацията това ще доведе до допълнителен ръст на цените.

Спадът на поръчките, 20-те поредни месеца на отрицателен индекс на промишленото производство, намаляването на износа и забавянето на икономиката на основния ни търговски партньор и пазар - Германия, в комбинация с високи цени на енергията са опустошителни за промишлеността в страната. Спирането на предприятия ще е катастрофално за икономическия ръст, безработицата, социалната система, овладяването на инфлацията и целите за присъединяване към еврозоната, предупреждават от АОБР.

Според организацията вече се виждат първите признаци на промишлената катастрофа - няколко средни предприятия затварят врати, а по данни на Агенцията по заетостта близо 5000 души са съкратени. Това според организацията ще се отрази върху приходите в хазната, защото ще намалят постъпленията от преки и косвени данъци и осигуровки.

Припомняме, че от 1 юли до края на тази година Народното събрание гласува да бъдат компенсирани всички разходи на бизнеса при цена на тока над 180 лв. за мегават час. Средствата за компенсиране се осигуряват от фонда "Сигурност на електроенергийната система", който се пълни с отчисления от печалбите на производителите на ток.

[News.bg](https://www.news.bg)

✓ Бизнесът настоява за компенсации за тока и през 2025 г., вещае промишлена катастрофа

Асоциацията на организациите на българските работодатели (АОБР) настоява компенсациите за високите цени на електроенергията да продължат да действат и през 2025 г., тъй като тази зима се очаква силно поскъпване, а "положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика".

АОБР настоява с проекта на държавен бюджет за догодина изрично да се задължи Министерският съвет да приеме Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 януари 2025 г. до 31 декември 2025 г., която да бъде финансирана от целевите вноски на производителите. Следва тези целеви вноски да бъдат използвани единствено за компенсиране на цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти, посочват от Асоциацията

"Настояваме в Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. да бъде запазен § 3 от преходните и заключителните разпоредби относно направата на целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система" (ФСЕС) от страна на производителите на електрическа енергия, действал в бюджетите за 2023 г. и 2024 г. Действието на тавана на приходите на производителите следва да продължи да се прилага през цялата календарна 2025 г.", пишат работодателите в писмо, изпратено до служебните премиер и министри на финансите и енергетиката за компенсациите за цените на електрическата енергия от 1 януари 2025 г.

Писмото е подписано от Кирил Домусчиев, председател на Управителния съвет на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) и ротационен председател на АОБР за 2024 г., по поръчение на Асоциацията на индустриалния капитал в България, Българската стопанска камара, Българската търговско-промишлена палата и КРИБ и е получено днес в БТА.

От Асоциацията предупреждават, че положението на българската индустрия е драматично и заплашва да потопи националната икономика. Единствено спешни и навременни мерки от страна на изпълнителната власт могат да смекчат последиците на прага на очакваната тежка зима, смятат работодателите.

Очакванията са неблагоприятната конюнктура на пазара на електрическа енергия да продължи и през идните месеци, тъй като фундаменталните фактори - недостатъчна свързаност на електроенергийните пазари в Европа, ниски водни количества в региона, слабо производство от слънце и вятър, не са се изменили, посочват от АОБР и изтъкват, че към това се добавя и значителен ръст на цените на природния газ, предизвикан от по-висока от очакваната консумация в Европа. Нито една от тези причини не може да бъде управлявана от крайните потребители, е мнението на работодателите.

"Целият регион, вкл. България, изпитва сериозен дефицит на електроенергия - само за ноември България, Румъния и Унгария са внесли общо почти 2300 гигаватчаса (GWh). На този фон износният капацитет към Украйна е увеличен от началото на декември, нейната енергийна инфраструктура продължава да бъде разрушавана, а през зимните месеци износът към Украйна ще окаже допълнителен натиск на дефицитния пазар в Югоизточна Европа", посочва АОБР. Според организацията това ще доведе до допълнителен ръст на цените.

Спадът на поръчките, 20-те поредни месеца на отрицателен индекс на промишленото производство, намаляването на износа и забавянето на икономиката на основния ни търговски партньор и пазар - Германия, в комбинация с високи цени на енергията са опустошителни за промишлеността в страната. Спирането на предприятия ще е катастрофално за икономическия ръст, безработицата, социалната система, овладяването на инфлацията и целите за присъединяване към еврозоната, предупреждават от АОБР.

Според организацията вече се виждат първите признаци на промишлената катастрофа - няколко средни предприятия затварят врати, а по данни на Агенцията по заетостта близо 5000 души са съкратени. Това според организацията ще се отрази върху приходите в хазната, защото ще намалее постъпленията от преки и косвени данъци и осигуровки.

Припомняме, че от 1 юли до края на тази година Народното събрание гласува да бъдат компенсирани всички разходи на бизнеса при цена на тока над 180 лв. за мегават час. Средствата за компенсиране се осигуряват от фонда "Сигурност на електроенергийната система", който се пълни с отчисления от печалбите на производителите на ток.

БНТ

✓ Опит 11: Избор на председател на НС - мисията е (не)възможна?

Пореден опит да заработи 51-то Народно събрание. Без аналог до момента за 11-ти път депутатите ще опитат да изберат председател на парламента.

Реакциите след десетия (почти успешен) опит за избор на председател на НС

Вчера конституционалистът Наталия Киселова от "БСП - Обединена левица" остана на крачка от това да заеме поста. Тя отиде на балотаж с кандидата на ИТН и най-възрастен депутат - Силви Кирилов. На първото гласуване след почивката Киселова събра 89 гласа "за", като освен "БСП- Обединена левица" я подкрепиха и ГЕРБ-СДС. При прегласуването, за нея вотът си дадоха 118 депутати, като тя получи подкрепата и на "ДПС - Ново начало", което допълнително нажежи страстите.

Десетият опит: Наталия Киселова остана на крачка от председателското място на парламента

Силви Кирилов получи 99 гласа "за". По-късно в "Още от деня" по БНТ, Киселова заяви, че подкрепата на "ДСП-Ново начало" е била непоискана и допълни, че декларацията на ПП-ДБ за "санитарен кордон" около Пеевски е подписана от БСП, но колегите им не са разбрали заради проблем с комуникацията. Така днес гласуването за председател продължава.

✓ С 20% са поскъпнали апартаментите в София, средната цена достигна 1840 евро/кв. м

Цената на апартаментите в София отново тръгна нагоре. Средната цена на закупените през третото тримесечие на 2024 г. жилища в София е 1840 евро/кв.м. при 1550 евро/кв.м. в края на миналата година. Така годишният ръст на цените в столицата се ускорява номинално до 18.7% (16.3% след приспадане на инфлацията) след забавяне в края на 2023 г., показват данни на една от големите имотни агенции в страната.

Средната обща цена на закупените апартаменти се повишава до 159 500 евро от около 140 000 евро в края на миналата година.

Повече сделки

Въпреки поскъпването обаче сделките не намаляват, а напротив - се увеличават.

По данни на Агенцията по вписванията сделките с имоти в София бележат ръст от близо 13% за деветмесечието. За първите девет месеца на годината в София са вписани 24 818 сделки.

При завършените жилища на вторичния пазар цените, на които се сключват сделки, варират между 2 300 - 2 500 евро/кв.м. В най-престижните райони на София стойностите доближават 4 000 евро/кв.м., което представлява един вид психологическа граница за сключване на сделки към момента.

Средната работна заплата в София в момента е 3128 лв. и така за закупуване на 1 кв.м. жилищна площ в София е нужна малко повече от 1 средна месечна заплата. За сравнение, през 2008 г. (в предходния пик на пазара) бяха нужни 3.4 заплати за същата площ.

Най-предпочитани квартали

Най-много продажби са регистрирани в "Банишора" (1968 евро/кв.м.), "Малинова долина" (1420 евро/кв.м.) и "Кръстова вада" (2000 евро/кв.м.). Това са и районите с най-много нови обекти ново строителство, които в момента движат пазара, а от 10 години насам са и по-предпочитани от купувачите.

И през тази година се запазва тенденцията на недостатъчно предлагане на вторичен пазар. Новото строителство също не успява да компенсира недостига, а данните за издадените нови разрешителни за строеж сочат, че има спад от 20% за сградите и 30% за жилищата в тях спрямо миналата година. Това означава, че и новите сгради, които предстои да излязат на пазара, няма да могат да спомогнат за повишаване на предлагането.

Какви жилища са най-търсени?

Най-предпочитани са двустайните апартаменти, делът им е 60%, а на тристайните – 35%. Четиристайните апартаменти са под 5% от общия обем сделки.

Купувачите се насочват към по-компактни жилища, като двустайните остават най-предпочитани заради по-достъпните им крайни цени, отбелязват от бранша.

Банковото кредитиране, което е основен фактор, допринасящ за нарастването на цените, се е увеличило с 36% на годишна база. До края на септември банките в страната са предоставили кредити, равностойни на целия обем за 2023 г.

БНР

✓ Мисия на МААЕ в АЕЦ "Козлодуй"

В АЕЦ "Козлодуй" беше проведена планова мисия на Международната агенция за атомна енергия за преглед на експлоатационната безопасност на централата според стандартите на агенцията.

В рамките на проверката през последните три седмици 13 експерти от 10 страни инспектираха работата по 10 направления в ядреното дружество.

Първоначалното заключение на мисията е, че АЕЦ "Козлодуй" има редица забележителни характеристики. Те се отнасят до отличното състояние на конструкциите, системите и компонентите, впечатляващото ниво на експлоатационен ред и готовността за действие.

Според правилата на т.нар. OSART - мисия на базата на извършената на място проверка, до три месеца ще бъде изготвен подробен доклад, който ще бъде предаден на българското правителство - поясниха от пресцентъра на централата.

✓ Очаква се съгласие по споразумението ЕС - Меркосур

Утре вероятно ще бъде постигнато съгласие по най-голямото търговско споразумение в световен мащаб - между ЕС и страните от Меркосур - Уругвай, Аржентина, Бразилия и Парагвай. Председателката на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен е на посещение в столицата на Уругвай Монтевидео, където утре ще участва в срещата на високо равнище на лидерите на Меркосур.

"Финалната права на споразумението се вижда. Нека работим и да я пресечем", написа в "X" фон дер Лайен и добави, че това е шанс да се създаде пазар за 700 млн. души - най-голямото търговско и инвестиционно партньорство в света. Търговската сделка ще намали митата за повечето стоки, които Европейският съюз изнася към някои от най-големите латиноамерикански икономики, като същевременно ще отвори европейския пазар повече за внос, включително на селскостопански продукти.

Говорителят на Комисията Улоф Гил подчерта:

"Комисията проведе преговори със страните от Меркосур на базата на мандат, даден от страните членки. В най-скорошните преговори настояхме да се подсилят клаузите за околната среда, устойчивото развитие и климата. Надяваме се, че ако постигнем окончателно споразумение, тези приоритети ще са в окончателния текст, ще са силни и вероятно ще бъдат подкрепени от страните членки".

Споразумението се подкрепя от страни като Германия и Испания, но среща силна съпротива от Франция заради опасения, че вносът на земеделски стоки ще засегне мощния френски селскостопански сектор. Улоф Гил обаче изрази оптимизъм, че окончателното споразумение ще разсее много от опасенията на страните членки.

Френският президент Еманюел Макрон реагира остро и негативно на намеренията на Фон дер Лайен заради опасенията, че земеделците във Франция и като цяло в Европа може да бъдат изправени пред нечестна конкуренция.

Фон дер Лайен планира да се види с Макрон в събота - на откриването на реновираната катедрала "Нотр Дам" в Париж.

Мениджър

✓ Рискът се завръща в "арсенала" на държавните и публичните фондове

Суверенните и публичните фондове, управляващи 6,5 трилиона долара, отново включват риска в "арсенала" си, тъй като опасенията от инфлация отпадат от списъка на основните проблеми, и залагат много на Индия, показва проучване на Официалния форум на паричните и финансовите институции (OMFIF), предаде [Ройтерс](#).

Според годишното проучване на OMFIF сред 28 световни публични пенсионни и суверенни фонда краят на продължаващия с години глобален инфлационен скок позволява на фондовете да се преориентират към дългосрочна възвръщаемост - с „фундаментална промяна“ към частните пазари и възможностите, забелязани в Индия и устойчивите активи.

„Подходът, насочен към повишаване на риска, предполага преминаване от фиксирана доходност към публични акции“, се казва в доклада на базирания в Лондон мозъчен тръст. „Но има и по-фундаментална промяна - от ликвидни, публични пазари към неликвидни, частни пазари.“ В доклада се казва, че тази промяна показва готовност за отказ от ликвидност в

името на по-добра възвръщаемост, особено след като световните лихвени проценти изглежда са на път да спаднат или като минимум да останат стабилни.

Сега, след като инфлацията е намалела, 25% от анкетираните очакват да намалят паричните си наличности, а над 40% - да увеличат алокациите си в публични акции.

Нито един от анкетираните не посочва Китай като водещ развиващ се пазар за инвестиции през тази година - рязка промяна в сравнение с миналата година, когато 23% го поставиха на първо място. Причината е, че геополитическите рискове, особено митата и търговските войни, остават на преден план, а Пекин се бори със собствените си икономически проблеми. Вместо това Индия зае първото място, като 58% от участвалите в проучването фондове я смятат за най-привлекателния пазар, в сравнение с 38% преди година.

„Силните макроикономически основи и регулаторната среда в Индия подкрепят нейната инвестиционна привлекателност, а големи фондове, сред които Korea Investment Corporation и Abu Dhabi Investment Authority, изградиха местно присъствие там през тази година“, заяви OMFIF.

Около 63% от анкетираните искат да инвестират повече в устойчив рисков капитал, частен капитал или частен дълг, докато бумът на изкуствения интелект предизвика интереса на суверенните фондове към цифровата инфраструктура, като например центрове за данни.

√ Евростат: 33 млн. компании работят в ЕС, големите са едва 0,2 на сто от бизнеса

През 2023 г. в ЕС е имало около 33 милиона компании, в които са работили 163 милиона души, а нетният им оборот е надминал 38 трилиона евро. Това показват данните на Евростат, оповестени днес.

Големите компании, за които работят над 249 души, са съставлявали едва 0,2 на сто от всички в бизнес сектора, чийто общ брой е около 53 000. Тези компании са наемали над една трета (36 процента) от работната сила в ЕС, или 58,4 милиона души, и са генерирали над половината (51 процента) от нетния оборот, или 19,6 трилиона евро.

Средните компании с между 50 и 249 служители са съставлявали 0,8 на сто от всички, или 246 000 компании, и са наемали 15 на сто от работната сила в ЕС, или 24,5 милиона души. Тези компании са генерирали около една пета (17 процента) от нетния оборот, или 6,5 трилиона евро.

Останалите компании в ЕС, или 99 на сто, са били микро или малки предприятия с до 49 служители. Взети заедно те са наемали близо половината (49 процента) от работната сила в бизнес сектора, или 80,1 милиона души. Оборотът им е възлизал на 12,2 трилиона евро, или 32,2 на сто от общия.

Секторът на услугите генерира близо една трета от нетния оборот (12 трилиона евро, 31 на сто), съставлява 63 на сто от общия брой на компаниите (20,6 милиона) и наема над половината от работната сила (85,4 милиона души, 52 процента).

Промишлеността генерира 33 на сто от нетния оборот през 2023 г., или 12,5 трилиона евро, съставлява едва 7 на сто от предприятията (2,5 милиона) и наема около една пета от работната сила (33,5 милиона души, 21 на сто).

Търговията генерира 30 на сто от общия оборот (11,5 трилиона евро) при наети 30 милиона души, или 18 на сто от работната сила. Компаниите от сектора са 18 на сто от всички (5,8 милиона).

Строителството съставлява 12 на сто от всички компании, или 4 милиона, но генерира едва 6 на сто от общия оборот, или 2,3 трилиона евро. В сектора работят 14,1 милиона души, или 9 на сто от работната сила, предаде БТА.

[Business.dir.bg](https://business.dir.bg)

√ МФ и ЕК: Очаква се към края на годината да покрием инфлационния критерий за еврозоната

Прогнозите на Министерството на финансите (МФ) и на Европейската комисия сочат, че към края на годината може да се очаква да покрием устойчиво и последния критерий за влизане в еврозоната, който е инфлационният. Оттам нататък стратегията на служебното правителство остава непроменена. Това каза служебният заместник-министърът на финансите Методи Методиев пред студенти в рамките на участието му в 21-то издание на Младежкия икономически форум 2024, организиран от Студентския съвет на Университета за национално и световно стопанство и Националното представителство на студентските съвети, съобщат от МФ на страницата си в интернет.

Форумът беше на тема "България в еврозоната - перспективи и предизвикателства за младите хора", допълва БТА.

Заместник-министърът посочи, че правителството работи съобразно решението на Народното събрание след изпълнение на критериите от Маастрихт да се поискат извънредни конвергентни доклади.

Пред студентите Методиев представи пътя на еврото на България в исторически аспект. Той припомни, че страната ни вече е пълноправен член на Банковия съюз, а българският лев е част от Механизма на обменния курс II (ERM II). България де

факто е част от еврозоната в банковия сектор, отбеляза той. Посочи също, че българският лев е фиксиран към еврото от създаването на единната валута. След влизането ни в еврозоната, от резервна валута, еврото ще се превърне в законното платежно средство на страната ни. Въвеждането на еврото се очаква да доведе и до институционална конвергенция с развитите страни от ЕС, особено що се касае до качеството на институциите в България и доверието на гражданите в тях. Това ще има социални и икономически ползи, обясни заместник-министърът.

Българските институции работят интензивно и постигат добър напредък във всички направления, за да осигурят своевременната подготовка за членство на страната ни в еврозоната, каза Методиев. Той добави, че техническата подготовка продължава по план, като досега са инвестирани значителен труд и средства в процеса.

Според него през пролетта на следващата година се очаква да бъдем напълно готови от техническа гледна точка за приемането на еврото.

✓ Цените на петрола падат, след като ОПЕК+ отложи увеличението на добивите до пролетта

Цените на петрола се понижиха в днешната ранна азиатска търговия поради опасения за по-слабо търсене. Вчера ОПЕК+ отложи планираните увеличения на добивите за април 2025 г., като се предвижда някои съкращения да останат в сила до края на 2026 г., предаде Ройтерс, цитирана от БТА.

Фючърсите за сорта Brent от Северно море, който е референтен за европейския пазар, поевтиняха с 6 цента или 0,1 на сто до 72,03 долара за барел.

Договорите за американския лек суров петрол с доставка през януари се понижиха с 1 цент до 68,29 долара за барел.

Цената на Brent е на път да запише спад с повече от 1 на сто тази седмица, докато американският лек суров петрол се насочва към незначително поскъпване - с 0,1 на сто.

Организацията на страните износителки на петрол (ОПЕК) и нейните съюзници, които формират ОПЕК+, вчера отложиха началото на планираното увеличение на добивите с още три месеца, до април 2025 г., а пълното отменяне на съкращенията ще се случи до края на 2026 г.

По-рано ОПЕК+ планираше да започне да намалява доброволните си съкращения от октомври 2024 г., но забавянето на глобалното търсене, особено в Китай, както и нарастващият добив в други страни, я принудиха да отложи плановете си на няколко пъти, припомня Ройтерс.

Цените на петрола се понижиха допълнително на фона на нарастващите опасения относно намаленото глобално търсене и свръхпредлагане, каза Приянка Сачдева, старши пазарен анализатор във "Филип Нова" (Phillip Nova).

"С нарастващата опасения относно глобалното търсене на петрол през 2025 г., дори отслабването на щатския долар през последните няколко сесии не изглежда да слага спирачка на спадащите цени", добави тя.

Последното удължаване на съкращенията поставя производството на петрол на ОПЕК+ под прогнозираните от големите банки нива, което може да осигури известна подкрепа за цените занапред, посочиха анализатори от консултантска компания Еф Джи И (FGE).

Въпреки това опасенията, че предлагането ще изпревари търсенето дори през следващата година, натезаха допълнително върху цените.

Анализатори на австралийската банка "Макуори" (Macquarie) предвиждат производството на петрол в Саудитска Арабия да остане в ниския диапазон около 9 милиона барела на ден през 2025 г., но очакват, че дори при тази ситуация на пазара ще има свръхпредлагане с повече от 1 милион барела на ден.

3e-news.net

✓ Логистичният сектор в Белгия гледа с притеснение към 2025 г.

Логистичният и транспортният сектор в Белгия продължава да боледува в резултат на коронакризата и последвалата война в Украйна. Много от компаниите казват, че са си поели малко въздух, но все още не са стигнали резултатите от преди руската инвазия.

Последните данни показват, че се наблюдава ръст на незаетите площи от близо 4 или 633 475 m² при 1,48% към края на 2023 г. Предимно се търсят по-малки складове и складови площи. Подробна информация за състоянието на сектора може да видите тук

Въпреки проблемите за бранша за шестте месеца на годината в Белгия са направени инвестиции за 898 милиона евро за логистични и полуиндустриални складове. Огромна сума, която може да се окаже в риск с оглед на боледуващата "съседка Германия, икономическата криза, налегнала Нидерландия, политическото безвремие и честата смяна на властта във

Франция (последният кабинет на Мишел Барние се задържа едва 4 месеца) и какъв вятър на промяната ще доведе отвъд Атлантика с новия мандат на Доналд Тръмп.

Дни преди да откъснат последния лист от календарната 2024 година, логистиката и транспортът в Белгия поглеждат плахо към предстоящата 2025 година. Няколко са ключовите предизвикателства, които ще трябва да намерят решение не само през идната, но и в близко бъдеще.

Сдружението Voltrics, въз основа на прекия си опит, прави класация на най-наболелите задачи. На върха на класацията е липсата на качествени кадри.

Разразилата се криза и шоковото поскъпване на цените, отънява да краен предел портфейла на среднестатистическия белгиец. За да свърже двата края, той да се мести от един сектор в друг в търсене на най-високо заплащане или най-добри условия на труд. Като прибавим и „неадекватните“ имиграционни политики - това прави изключително тежка работата на компаниите да запълнят съществуващия недостиг на работна ръка или дори да се разрастват. Логистичните и транспортните компании ще трябва да се съсредоточат върху стратегиите за задържане на персонала и автоматизацията, ако искат да подобрят производителността си, казват от сдружението.

Наред с несигурните доставки – 2023 и 2024 повишили цените на труда, горивата и суровините. Индустриите са принудени да се фокусират върху намаляването на тези разходи и да поддържат маржовете на печалба.

Още от лятото, редица някои от лидерите в бранша като „Есерс“ започнаха изготвяне на кризисни бизнес планове с ограничаване на бюджетни средства. От компанията заявили на служителите, че не се предвиждат съкращения на персонал, тъй като „той е основният им актив“, но ще се реже по други пера. От мениджмънта признали, че финансовите потоци са под натиск и трябва да се предприемат спешни мерки, „за да се гарантира здравето на бизнеса“, научи 3e News от свои източници, които работят за компанията.

Подобно на белгийската компания, още от лятото техни колеги-конкуренти започнаха ревизия на свободните позиции като на този етап разкриването на нови са замразени. Спират се командировките, ограничава се бюджета на маркетингови и рекламни материали, редуцират се средствата за клипове по медии и интернет реклама, редуцират се режийните разходи, фирмените партита, коледни подаръци и годишни бонуси за постигнати резултати.

По едни пера може да се съкращават и пренасочват средства, но по други дейности е невъзможно. Защото „належащите проблеми в момента изискват иновативни решения като дигитализация, AI технологии, зелени политики, електронна търговия.

Съвременните проблеми изискват съвременни решения. Изкуственият интелект (AI) вече достигна невъобразимо високо ниво и изглежда е неразделна част от живота ни. Той също така ще играе все по-важна роля в логистиката, като помага на все повече и повече операции да работят по-ефективно, посочва Алберт ван Рокел (Albert van Roekel), директор на компанията Solutions Consultancy EMEA. За него технологичното развитие в областта на изкуствения интелект означава, че много кризи може да бъдат избегнати и много задачи ще бъдат решени в бъдеще.

„В края на краищата, защо бихте вършили тежка ръчна работа в склада си, когато работи, контролирани от изкуствен интелект, могат да го направят вместо вас? AI или изкуственият интелект е сравнително нов за повечето хора. И пълният му потенциал все още не е достигнат, камо ли да бъде реализиран. Но едно нещо е сигурно: изкуственият интелект има силата да промени драстично логистичната индустрия“, посочва той.

Освен с оскъдната работна ръка, несигурните пазари, пред компаниите стои един дългосрочен проблем – как да намалят климатичния си отпечатък.

Друга тенденция, която все по-силно се забелязва е склонността на доскорошни конкуренти между отделни държави да правят партньорства, да споделят данни ресурси и опит помежду си. Така се стига до разширяване в нови региони, предлагане на специализирани услуги за конкретни индустрии.

✓ Петролната и газовата индустрия навлизат в нов инвестиционен цикъл и фокусът е върху устойчивото развитие

Петролният и газов сектор е на прага на навлизането в нов инвестиционен цикъл нагоре по веригата. Той бе определен от експертите от Rystad Energy като цикъл на „доставки при несигурност“ — където ще има повишен фокус сред играчите за постигане на целите за устойчивост. В същото време компаниите трябва да останат финансови здрави.

Предшният цикъл, който започна на фона на пандемията Covid-19 през 2020 г. и сега приключва, хвърли енергийните пазари в смут. Въпреки това, той ускори темповете на енергийния преход, тъй като петролните и газовите компании бяха принудени да се преоткрият, измисляйки своето предложение на фона на нарастващия натиск от страна на инвеститори и правителства - да измислят варианти за по-голямо намаляване на вредните емисии в атмосферата.

С нахлуването на Русия в Украйна през февруари 2022 г., високите цени на енергията, съкращенията на производството от ОПЕК+ и осъзнаването, че преходът може да отнеме повече време, махалото се насочи към устойчиво предлагане, като цените на акциите на основните петролни играчи се покачват, пазарната капитализация се повишава и компаниите изплащат дивиденди и предприемат на обратно изкупуване на акции, както никога досега.

Циклите на цените на петрола обикновено влияят върху нивата на инвестициите и принуждават някои участници в проучването и производството (E&P) да приемат нови стратегии и да пренастроят приоритетите си, за да останат конкурентоспособни. Така ще могат да инвестират в новата пазарна реалност. Пазарът е към края на текущия инвестиционен цикъл, при който, за да защитят балансите си и да стабилизират възвръщаемостта, играчите в областта на проучването и добива са преразгледали и преформулирали своите портфейли, давайки приоритет на декарбонизацията и устойчивостта на портфолиото.

В резултат на това бяха приети широк набор от нови ключови показатели за ефективност и цели като част от процеса на вземане на решения. Целите за намаляване на емисиите, интензитетът на емисиите и цените на въглеродните квоти вече не са новост при вземането на решения и оценката на портфейла; те са съществени части от стратегията на всяка една компания.

Дигитализацията беше под светлините на прожекторите на индустрията и компаниите от няколко години, но в крайна сметка стана част от нормалния бизнес плаан. Сега дигиталните инициативи са съществен компонент от разработването на проекти, тъй като са полезни по отношение на оптимизирането на разходите и времето.

Декарбонизацията може да се разглежда по същия начин: постепенно тя се превръща в част от бизнес стратегията и плановете за намаляване на емисиите трябва да бъдат включени във всяко разработване на проект, тъй като дори ако една компания има за цел да увеличи предлагането, нейните цели за намаляване на емисиите я правят отговорна за поддържането на емисиите под контрол.

Декарбонизацията като нова стратегия за цифровизация вече е съществена част от бизнеса, като компаниите, финансовият сектор и правителствата споделят отговорност за намаляване на емисиите, за да постигнат глобалните цели за ограничаване на замърсяването. Това обясни Олга Савенкова, ръководител на отдела за изследване на устойчивото развитие на нефта и газа в Rystad Energy, цитирана от OilPrice.com.

За предстоящия инвестиционен цикъл „доставки в условия на несигурност“ петролните и газови компании трябва да изпълнят ангажиментите, целите и начинанията си, започнати в предишния цикъл. Те са свързани с декарбонизацията, устойчивостта и диверсификацията, а това сега трябва да се случват докато дружествата изпълняват поверените им отговорности. Дори при най-консервативния сценарий за енергиен преход, при който търсенето на въглеродороди се съгласува с повишаване на температурата с 2,2 градуса по Целзий – като се има предвид покачването на средната глобална температура над прединдустриалните нива – инвестициите нагоре по веригата се очаква да достигнат плато от около 620 милиарда долара годишно.

[Bloomberg TV Bulgaria](#)

✓ Сърбия открихна вратата към атомните електроцентрали

Сърбия, която се стреми към енергийна независимост и прекратяване на използването на изкопаеми горива, след 35 години вдигна мораториума за строежа на атомни електроцентрали.

Сръбският парламент прие миналата седмица изменения на Закона за енергетиката, с които се отменя забраната, въведена в някогашната Югославия през 1989 година - три години след ядрената катастрофа в Чернобил. Тогава властите прекратиха ядрената програма на страната и затвориха единствения изследователски реактор в околностите на Белград, припомня Франс прес.

Преходът към ядрена енергия вероятно ще бъде дълъг и скъп процес. Според неотдавнашно правителствено проучване оценките са, че пускането на ново ядрено съоръжение ще отнеме най-вероятно до две десетилетия, пишат сръбските медии.

За да развива икономиката си, Белград разчита до голяма степен на запасите си от въглища. Сърбия обаче се е ангажирала с международни актове и със Зелената програма за Западните Балкани да стане въглеродно неутрална до 2050 г., т.е. без емисии на въглероден диоксид при производството на енергия.

Същевременно Сърбия внася почти всички си природен газ от Русия и Белград се стреми да разнообрази енергийните си доставки особено след началото на войната в Украйна. Миналата година Белград завърши газовия интерконектор

към България, позволяващ на Сърбия да има достъп до природен газ от Азербайджан и от терминала за втечен природен газ в гръцкото пристанище Александруполис.

С измененията на Закона за енергетиката се осигурява по-голяма енергийна сигурност на страната при преминаването към чиста енергия, хармонизира се местната регулаторна рамка с регулаторната рамка на ЕС, развива се функционирането на енергийната система, пише сръбският икономически порта „Нова економия“. Част от закона се отнася до Програмата за развитие на ядрената енергия в Сърбия. Програмата е разделена на три фази – изследване на това доколко е оправдано преминаването към развитие на ядрена енергия, разработване на програмата и осъществяването ѝ.

Експерти в областта на ядрената енергия изтъкват, че отменянето на мораториума не означава задължително, че Сърбия ще строи атомна електроцентрала.

"Всъщност отпадането на мораториума не означава решение за строеж. Точно сега очакваме да бъде приета стратегия за развитието на енергетиката, в която съществува вариант с АЕЦ, но има вариант и без АЕЦ," коментира за сръбския информационен сайт „Блиц“ специалистът по ядрена енергия професор Миодраг Месарович.

В региона атомни централи имат България, Румъния, Унгария и Словения (съвместно с Хърватия).

Месарович отбелязва, че заради мораториума Сърбия е изгубила кадри, които сега биха могли да следят какво се случва и да помагат при вземането на решения.

Освен недостига на кадри проблем представлява и финансирането на един толкова мащабен проект.

Енергийният експерт Миодраг Капор посочи пред белградското издание „Данас“, че атомните централи трябва да се разглеждат като вариант, но според него трябва да се види дали Сърбия има възможност да осъществи един такъв амбициозен проект от гледна точка на специализирани кадри, правна регулация и финансови средства.

"За изграждането на атомна централа са необходими много средства, специалисти, а е нужно и да се помисли за това къде ще се складира отпадъкът. С основание може да се постави въпросът дали за Сърбия е изгодно осъществяването на един такъв проект дори с помощта на чуждестранен партньор," казва Капор.

През август при посещението на френския президент Еманюел Макрон в Белград бе подписано споразумение между двете страни в сферата на използването на ядрена енергия за мирни цели в Сърбия, а през октомври стана ясно, че сръбското Министерство на минното дело и енергетиката е сключило договор с френската държавна компания Е Де Еф (EDF) и френската инженерингова фирма "Ежис ендюстри" (Egis Industries) за провеждане на предварително техническо проучване на възможността за използване на ядрена енергия за мирни цели в страната.

По-рано тази година Вучич коментира, че на Сърбия са ѝ нужни четири малки модулни ядрени реактора, тъй като до 2050 година в страната ще се използва четири пъти повече енергия, отколкото сега. По думите му, цитирани от ТАНЮГ, „Сърбия няма нито знанието, нито парите за класически ядрени централи, които струват между 11 и 13 милиарда евро“.

Същевременно Сърбия работи по въпроса за сътрудничество в енергийната област и с Унгария.

При неотдавнашно посещение на Вучич в Будапеща той съобщи, че е обсъдил с унгарския премиер Виктор Орбан възможността Сърбия да придобие от пет до 10 процента от унгарската АЕЦ Пакш.

Енергийният експерт Миодраг Капор обаче отбелязва, че според прогнози в бъдеще населението на Сърбия ще намалява, а промишлената активност няма да нарасне значително, така че няма да бъде необходима толкова енергия, за да се обмисля строеж на АЕЦ.

Вместо това трябва да се засили производството на енергия от възобновяеми източници и да се развият например съоръжения като електроцентрали на биогаз, смята Капор.

✓ ОПЕК+ се подготвя за много по-дълга мисия за защита на цените на петрола

ОПЕК+ приема, че мисията ѝ за защита на цените на петрола ще се проточи много по-дълго от очакваното.

На онлайн среща в четвъртък групата, водена от Саудитска Арабия и Русия, се съгласи за трети път да отложи възстановяването на спряното производство и да го забави. Групата постепенно ще намали настоящите съкращения на производството от април 2025 г. до септември 2026 г. - цяла година по-късно от първоначално предвиденото.

Продължителният процес отразява зависимостта, в която се намира Организацията на страните износителки на петрол: с колебливото търсене на петрол в Китай и бума на доставките в САЩ, има малко възможности за картела да възстанови доставките, които държи извън пазара от 2022 г. насам.

„ОПЕК+ призна, че няма място за връщане на барели през следващата година“, каза Хорхе Леон, анализатор в Rystad Energy A/S, който преди това е работил в секретариата на ОПЕК. „Групата печели време.“

Застрашаващо пренасищане с петрол | IEA вижда пазара в излишък през 2025 г., дори ако ОПЕК+ не увеличи добива
Това е рязък обрат от последната среща на ОПЕК+ през юни, когато алиансът беше уверен, че може да започне да възстановява значителна част от добива, който преди това беше спрял в опит да подкрепи цените. Производителите очертаха пътна карта за възстановяване на 2,2 милиона барела на ден на месечни траншове, започващи през октомври. Но условията на петролния пазар скоро се промениха. Търсенето се сви за шест поредни месеца в най-големия потребител в Китай, докато производството в САЩ достигна нови върхове и вълна от свежи доставки дойде от Бразилия, Канада и Гвиана.

Цените на петрола – икономическата кръв на членовете на ОПЕК+ – се сринаха с 18% от началото на юли до търговия близо до 72 долара за барел в Лондон. Citigroup Inc. и JPMorgan Chase & Co. прогнозираха, че цената на суровия петрол ще продължи да пада до 60-70 долара през следващата година.

Това представлява финансова заплаха за членове като саудитците, които вече бяха принудени да намалят разходите за пищни планове за икономическа трансформация. Техният съюзник на петролния пазар, руският президент Владимир Путин, търси приходи, за да продължи да води война срещу Украйна.

Много отлагания

ОПЕК+ отложи първото от поредицата си месечни увеличения до декември, след това януари и сега до април. Освен това програмата от 2,2 милиона барела ще бъде разпределена за 18 месеца вместо за 12, забавяйки темпото до около 120 000 барела на ден всеки месец, от 180 000 барела при предишния план.

В по-нататъшна демонстрация на решителност алиансът каза, че друг набор от квоти, ограничаващи производството в по-широката група, ще бъде удължен с една година до края на 2026 г.

Дори Обединените арабски емирства, които лобираха упорито за постепенно въвеждане на допълнителни 300 000 барела на ден новоинсталиран производствен капацитет, се съгласиха да отложат и забавят тези увеличения.

И все пак всички тези отстъпки все още може да не успеят да укрепят цените на суровия петрол, които не реагираха много на решението в четвъртък.

Глобалните пазари са изправени пред излишък от 1 милион барела на ден през 2025 г., дори ако ОПЕК+ не добави нито един барел, според Международната агенция по енергетика. Условията по-отдалечени във времето не изглеждат обещаващи, тъй като преминаването от изкопаеми горива към електрически превозни средства и възобновяема енергия набира скорост.

Забавянето „само умерено ще намали продължителните излишъци през 2026 и 2027 г.“, каза Боб Макнали, основател на консултантската Rapidan Energy Group и бивш служител на Белия дом.

Неизвестност от Тръмп

Все пак тази перспектива може да бъде преобърната от завръщането на новоизбрания президент Доналд Тръмп, който заплаши както да наложи санкции на Иран, един от най-големите членове на ОПЕК+, така и наказателни мита за Китай, един от най-големите му клиенти.

Ако Тръмп поднови кампанията за „максимален натиск“, която сви износа на суров петрол от Иран, разгърната по време на първия му мандат, за да ограничи ядрената програма на Техеран, това може да създаде пространство за неговите противници в Близкия изток да увеличат производството. Ако администрацията му вместо това се фокусира върху търговска война с Китай, това може да намали още повече търсенето на суров петрол от ОПЕК+.

„На един предизвикателен пазар има убедителна причина ОПЕК+ да чака и да наблюдава“, каза Хелима Крофт, ръководител на глобалната стокова стратегия в RBC Capital Markets LLC.

Ако страните от ОПЕК+ запазят своите съкращения до 2026 г., това ще голямо предизвикателство за членове като Ирак и Казахстан, които до голяма степен не успяха да изпълнят обещанията от тях ограничения на доставките.

Някои наблюдатели на пазара също така изчисляват, че ОАЕ, нетърпеливи да осребрят инвестициите в нови мощности, изпомпват много повече от своята квота на ОПЕК+. Износът на Абу Даби скочи до седемгодишен връх миналия месец, показва проследяването на танкери от Bloomberg News.

Анализатори от JPMorgan Chase & Co. и Macquarie Bank Ltd. се съмняват дали членовете на ОПЕК+ биха могли в крайна сметка да премахнат каквито и да било ограничения върху производството си след толкова много години на ограничение - нещо, което би имало сеизмични последици за по-широката петролна индустрия.

Ако ОПЕК+ се откаже от съкращенията си, пазарът може да премине в структурно низходяща фаза, определена от години на ниски цени. Това се случи в края на 80-те години и отново след революцията на шистовия петрол в САЩ от средата на 2010-те.

„Всичко зависи от производствената политика на ОПЕК“, каза Грегъри Брю, геополитически анализатор в Eurasia Group.

Капитал

✓ Държавата залага 2.8% ръст на икономиката и по-слабо увеличение на заплатите догодина

Докато всички очакват Министерството на финансите да представи параметрите на Бюджет 2025, ведомството публикува есенната си макроикономическа прогноза. От нея става ясно, че очакванията са икономиката да се разшири с 2.8% догодина, след ръст от 2.2% през тази. А ускореният растеж ще дойде благодарение на по-високи публични разходи, докато частното потребление ще се забави. Документът е важен и защото ще залегне в основата на разчетите за проектобюджета. Според прогнозата българският брутен вътрешен продукт (БВП) през 2025 г. ще надхвърли 215 млрд. лв., като очакванията са тази да завърши с близо 201.5 млрд. лв. Това на практика означава, че ако държавата иска да постигне дефицит до 3% от БВП, ще трябва да планира бюджета така, че разходите да не надхвърлят приходите с повече от 6.5 млрд. лв. Също така, ако номиналният ръст на икономиката тази година е бил 8.8%, то догодина той се очаква да бъде 6.8%, тъй като и инфлацията се забавя. Кое то означава, че в бюджета ще има по-малко пространство за увеличаване на разходи, отколкото през последните 2-3 години, когато високата инфлация и ръст на заплатите помагаше да се събират повече приходи.

Държавата ще движи икономиката

Ръстът на заплатите догодина ще се забави до 9.1% в сравнение с 14.3% тази, се посочва в прогнозата. С вдигането на минималната заплата от началото на 2025 г. и вече планираните за догодина увеличения на възнаграждения в публичния сектор, държавата на практика ще бъде двигател на ръста на доходите, както твърди и прогнозата на министерството. Въпросът обаче е дали може да си позволи подобни увеличения, без да натовари с допълнителна тежест данъкоплатците. От изказванията на финансовия министър Людмила Петкова стана ясно, че служебният кабинет планира въвеждането на нови данъци, отново ще се увеличи и максималният осигурителен праг - вероятно с 380 лв. до 4130 лв. По-бавното нарастване на доходите ще ограничи и ръста на потреблението, което в момента е основен двигател на икономиката. Така ускорението на ръста на БВП догодина до 2.8% се очаква да бъде движено от по-високи публични разходи. Междувременно износът трябва постепенно да започне да се възстановява в резултат на по-силно външно търсене от ЕС, но нетно приносът му за ръста на БВП ще остане отрицателен.

Макар прогнозата да залага на силни публични инвестиции, има опасност те да не се реализират. Особено доколкото зависят от средствата по Плана за възстановяване, [от които България е на път да изгуби 1.2 млрд. лв. по второто плащане](#), тъй като се бави с приемането на необходими реформи. Освен несигурната външна среда, като основен вътрешен риск в прогнозата се посочват именно публичните капиталови разходи, включително тези по ПВУ. "Тяхното неизпълнение би се отразило в по-нисък от очаквания растеж на икономиката в периода 2024-2026 г.", предупреждава прогнозата.

В документа се изтъква и още един риск - политическата нестабилност. "Вътрешната политическа нестабилност и промените в административно определяни показатели на пазара на труда (най-вече индексацията на заплатите в държавния сектор и минималната работна заплата), създават очаквания и нагласи за продължаващи високи темпове на ръст на работните заплати през следващите години въпреки забавянето на инфлационните процеси", казват анализаторите на ведомството. Според тях това може да доведе до по-високи от предвидените ръстове на работните заплати и евентуално до по-ниски растежи (и дори намаление) на заетостта в страната.

Освен това, наливането на средства в текущи разходи не увеличава производителността на икономиката дългосрочно. Затова когато се изчерпят ефектите от инвестициите по ПВУ, през 2026-27 г. се очаква растежът да се забави до 2%.

Какво се променя в очакванията?

През последните месеци повечето институции ревизираха надолу прогнозата си за ръста на българската икономика. Доста от тях преди залагаха на темп от малко над 3% догодина, но впоследствие понижиха очакванията си до 2.7- 2.8%. Прогнозата на Министерството на финансите почти не е променена, тъй като ведомството беше заложило ръст от 2.7% за 2025 г. още през пролетта. Сега дори минимално повишава очакванията си с 0.1 процентни пункта.

Въпреки че очакванията са икономическият растеж минимално да се ускори догодина, той ще остане под средните нива за периода от преди пандемията, посочват експертите.

✓ Биткойн премина историческата граница от 100 хил. долара

Биткойн постигна исторически връх, преминавайки за пръв път границата от 100 хил. долара. Това събитие бележи нова глава в историята на крипто, като утвърждава биткойн като водещ децентрализиран финансов инструмент с потенциал да промени глобалната икономика. След месеци на впечатляващ растеж и засилен интерес от страна на институционални инвеститори криптовалутата достигна този психологически важен етап, подкрепена от комбинация от икономически и политически фактори.

Тази цена на биткойн беше достигна след серия от рекордни постижения през последните седмици, включително достигането на 90 хил. долара на 12 ноември. Само 90 минути след като премина прага от 100 хил., биткойн отбеляза нов връх от 104 хил. долара. Този скок е резултат от няколко взаимосвързани събития, включително нетни инвестиции над 31 млрд. долара в спот ETF-и за биткойн в Съединените щати, както и затягането на предлагането след четвъртото халвинг събитие през април. Победата на Доналд Тръмп на президентските избори в САЩ и очакваната подкрепа за криптоиндустрията от неговата администрация също изиграха ключова роля за повишеното доверие на пазара.

source: tradingeconomics.com

Цената на Биткойн, източник: tradingeconomics.com [Преглед на оригинала](#)

Роля на политическите промени в САЩ

Политическите събития в САЩ през 2024 г. се оказаха особено благоприятни за криптовалутния пазар. Доналд Тръмп, който спечели изборите с ясна платформа за подкрепа на иновациите в криптопространството, предложи Пол Аткинс за председател на Комисията по ценни книжа и борси (SEC). Аткинс, бивш комисар на SEC, е известен със своята подкрепа за прозрачни и балансирани регулации. В съобщение в социалната мрежа Truth Social Тръмп заяви: "Пол е доказан лидер в създаването на разумни регулации. Като съпредседател на Digital Chamber's Token Alliance от 2017 г. той е проучвал и работил активно в сферата на дигиталните активи." Освен това Тръмп подчерта, че Аткинс е застъпник за прозрачността и защитата на инвеститорите по време на своя мандат в SEC между 2002 и 2008 г. Тази номинация, обещана от Тръмп в кампанията му, е част от по-широката стратегия за премахване на регулаторните бариери, които подкопаха криптоиндустрията под ръководството на Гари Генслър.

Генслър, който ръководеше SEC през последните години, си навлече сериозна критика от страна на индустрията заради агресивния си подход към криптофирмите. Между 2021 и 2023 г. SEC започна 104 съдебни дела срещу компании от секторът, което според Blockchain Association е довело до разходи от над 426 млн. долара за юридическа защита. Неговата оставка на 21 ноември беше последвана от рязко повишение в цената на биткойн и засилен оптимизъм. Главният правен директор на Pantera Катрин Паглия отбеляза, че много от делата срещу криптофирмите вероятно ще бъдат прекратени при промяната в ръководството на регулаторния орган.

Едновременно с политическите промени 2024 г. донесе и впечатляващи икономически резултати за биткойн. Цената на криптовалутата се повиши със 126% от началото на годината, когато тя се търгуваше на около 44 хил. долара. В резултат пазарната капитализация на биткойн достигна за пръв път 2 трлн. долара, утвърждавайки го като един от най-значимите финансови активи в световен мащаб. Главният изпълнителен директор на Coinbase Брайън Армстронг отбеляза, че инвестиция от 100 в биткойн през 2012 г. сега би струвала 1.5 млн. долара.

Биткойн: конкурент на златото, а не на долара

Федералният резерв също взе отношение към възхода на биткойн. Председателят Джером Пауъл заяви, че криптовалутата не е заплаха за долара, а по-скоро конкурент на златото. На конференция DealBook Summit, организирана от New York Times, той посочи, че хората възприемат биткойн повече като спекулативен актив, отколкото като средство за разплащане или съхранение на стойност. "Биткойн е като златото - виртуален и дигитален актив, който е силно волатилен", каза Пауъл, добавяйки, че Федералният резерв не регулира директно този сектор, но приветства бизнесите, които го управляват разумно и с мисъл за потребителската защита.

Влиянието на институционалните инвеститори и ETF-ите върху пазарите също изигра значителна роля за постигането на този исторически връх. От пускането на първите спот Bitcoin ETF-и в Съединените щати пазарът отбеляза стабилен приток на капитали от големи институционални играчи. Тези фондове улесняват достъпа на широк спектър от инвеститори до криптовалутния пазар, като премахват техническите и регулаторните пречки, които често съпътстват директната покупка на цифрови активи. Това, съчетано с все по-голямото приемане на криптовалутите като легитимен активен клас, създаде благоприятна среда за растеж.

Същевременно повишеното търсене и ограниченото предлагане, дължащо се на четвъртия халвинг на биткойн, добавиха допълнителен натиск върху цените. Халвинг събитията, които намаляват скоростта на добиване на нови биткойни, исторически са свързани с големи бичи пазари. Това отново се потвърди през 2024 г., когато четвъртото такова събитие допринесе за затягане на пазара и за засилване на усещането за недостиг сред инвеститорите.

Корпоративното приемане на биткойн

Не бива да се пренебрегва и ролята на корпорациите, които продължават да трупат биткойн в своите баланси. MicroStrategy, ръководена от Майкъл Сейлър, продължава да бъде лидер в тази област, като демонстрира твърдо убеждение, че биткойн е "цифровото злато" на бъдещето. Примерът на MicroStrategy вдъхнови други компании да последват този подход, допълнително подхранвайки търсенето. Това корпоративно приемане се разглежда като ключов катализатор за дългосрочния успех на биткойн, особено в контекста на увеличаващата се инфлация и растящото недоверие към традиционните валути.

Ентузиазмът на пазара беше подкрепен и от промени в потребителските нагласи. Индексът на страха и алчността за биткойн достигна ниво "изключителна алчност" - 94, най-високото от декември 2020 г. Според анализатори този индекс е важен показател за настроеността на инвеститорите, които често реагират емоционално на бързите движения на цените. Възходът на биткойн до 100 хил. долара беше съпроводен и от рязко увеличаване на търсенията в Google, което показва засилен обществен интерес и нарастваща информираност за криптовалутите.

Макар биткойн да е водещата криптовалута, ръстът му повлия и на останалите активи в криптопространството. Докато доминацията на биткойн - процентът от общата стойност на пазара, който принадлежи на него - достигна 57%, алткойните също отчетоха значителни ръстове.

[Cross.bg](https://cross.bg)

✓ Теми и гости в сутрешните блокове на телевизиите

БНТ, Денят започва"

- Тема: Какви ще са ходовете на "Алианс за права и свободи" в 51-то Народно събрание и каква ще бъде развързката от войната между Ахмед Доган и Делян Пеевски?; Говори Джевдет Чакъров

- Тема: Какъв е изходът от кризата в парламента и политическата безпътица?; В студиото бившият председател на Народното събрание Ива Митева
- Тема: Плюсове и минуси на проектобюджета за 2025.; Гостува президентът на КНСБ Пламен Димитров
- Тема: Какви са сценариите за изход от политическата криза във Франция?; Анализ на журналиста Тони Николов.

✓ Преглед на печата

Водещи заглавия на първите страници

- в. 24 часа - Бебешки крах в ЕС, но у нас ражданията плахо растат
- в. Труд - ВЕТЛ обещава бързи пари в криптовалута
- в. Телеграф - Тестовите за овцете - като тези на КАТ

Водещи заглавия на вътрешните страници

- в. 24 часа - 11 хил. сами деца бежанци искали закрила в България
- в. 24 часа - Свалиха цената на застраховката за таксите, но пак плашат с блокади
- в. Труд - Пеевски изненада Бойко Борисов
- в. Труд - Банско отваря ски зоната на стари цени
- в. Телеграф - Киселова се размина с 2 гласа за шеф на НС
- в. Телеграф - Нерви до последно за влака по Коледа

Водещи интервюта

- в. 24 часа - Андрей Новаков: Нов живот за хората и бизнеса - да стигнеш от Русе в Гюргево, ще е, като да минеш по моста над Марица в Пловдив
- в. Труд - Пламен Киров: Конфигурацията в следващия парламент ще е различна
- в. Телеграф - Инфлуенсърът с 500 000 последователи, Милен Колев: Не следвам нито един политик

Водещи анализи

- в. 24 часа - Ще се лишат ли депутатите от дълга коледна ваканция - идва им новият бюджет
- в. Труд - Западът зацikli в самосаботаж
- в. Телеграф - Ветеринарите са проспали вируса

Всички досегашни броеве на "ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ" от началото на 2023 г. до днес може да намерите на адрес: <https://bica-bg.org/bg/14/medii.htm> В секция МЕДИИ/ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ на уебсайта ни е запазен и пълен архив.